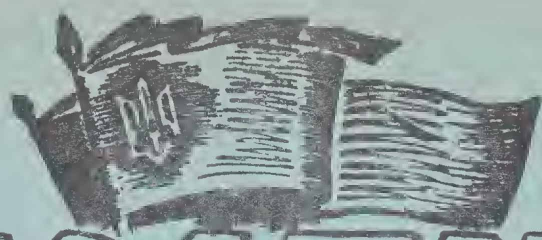

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

Шікаґо | Нью Йорк | **Ст. Пол**

Рік VIII. | КВІТЕНЬ, 1955 | Ч. 4 (83-84)

Видає: Центральна Управа Організації Державного Відродження України

Редагує Редакційна Колегія

Адреса Редакції і Адміністрації:

INDEPENDENT UKRAINE
COOPER STATION P. O. BOX 4.
New-York 3, N. Y.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки редакції.

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах рівновартість 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата «Самостійної України» виносить річно:

в ЗДА і Канаді — дол. 3;
в Англії і Австралії — 24 шил.;
в інших державах рівновартість дол. 3 в перечисленні на валюту даної держави.

Independent Ukraine

Published monthly by Organisation for Rebirth of Ukraine

Cooper Station P. O. Box 4

New York 3. N. Y.

Edited by Editoral Board

Subscription in the United States and Canada $3.00 per year.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Згідно з рішенням Центральної Управи ОДВУ Адміністрація «Самостійної України» перенесена до Нью Йорку.

INDEPENDENT UKRAINE

Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.

Адміністрація буде дуже вдячна всім передплатникам, коли вони вирівнають свою залеглість якнайскоріше, щоб бодай тим способом улегшити Центральній Управі ОДВУВ реґулярне й стале видавання органу.

Адміністрація висилає цього місяця численним нашим симпатикам оказове число й надіється, що вони стануть передплатниками «Самостійної України».

Просимо скоро повідомляти Адміністрацію про неодержання журналу, неправильну адресу, чи про зміну адреси. На зміну адреси належить долучити поштовий значок вартости 10 ам. центів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Христос Воскрес

Л. Полтава

ВЕЛИКДЕНЬ УКРАЇНИ

Земля проростає. Дарма, що копита
Її перекраяли замість плугів.
Вона вже підносить палаючі квіти
На світлих долонях лугів.

І чується радість в підземних джерелах,
І щастя зростає у кожнім стеблі.
І дух воскресіння шугає по селах,
По кузнях і штольнях моєї землі.

Хай дзвони мовчать. Хай ще руки ворожі
Із дзвонів гармати кують для Москви,
Та хто зупинити гарматами зможе
Просте проростання простої трави?

Про волю співають невільникам птиці,
Про волю гудуть над полями дроти.
І замість червоних зірок — на каплицях
Спалахнуть ніччю пророчі хрести!

Я чую красу весняного походу,
І бачу у кожнім, найменшім стеблі
Великдень мого дорогого народу,
Великдень моєї землі.

Христос Воскрес! Воскресне Україна!

«Як будете в Церкві на 12-ти Євангеліях, слухатимете Слово Боже про страсті Христові, — як будуть носити святу Плащаницю довкола Церкви, — як співатимуть радісне «ХРИСТОС ВОСКРЕС», — згадайте про мучеників України» **Симон Петлюра**

Рік річно чуємо ті радісні слова «ХРИСТОС ВОСКРЕС», що луною відбиваються в наших серцях і наповняють наші душі радістю, бож це воскрес Той, що прийняв муки для спасення людського роду і смертію смерть поборов. З Його Воскресінням, воскресає вся природа та й ми всі звязуємо наші надії і віру ВОСКРЕСІННЯ поневоленої північним наїздником України. Це звучить наче заповіт для української нації, що її люто держить ненажерливий москвин в невільничо-червоній панщині. Але кулі чи бомби, ані жорстокі знущання над безборонним населенням та засиланням в далекі тайги Сибіру не в силі є знищити безмежного хотіння українського народу до волі жити по своїй волі на своїй землі та бути її господарем. Це вже не є спів,

. . . Ти воскреснеш моя Україно
на кістках москалів і ляхів,

а нестримне хотіння мільйонів людей, перекутих на сталь — ДОВЕРШИТИ — НЕДОВЕРШЕНЕ. Це шепіт материнськими устами молитов, це благання сили і витревалости їхнім дітям для ЗДОБУТТЯ ВОЛІ УКРАЇНІ.

І Ти ВОСКРЕСНЕШ МОЯ УКРАЇНО,

бо так, Воскрес ХРИСТОС перенісши всі муки, ВОСКРЕС так і законом ТВОЙОГО ВОСКРЕСІННЯ є наше героїчне минуле, гомін святих дзвонів Софії і Юрія в дні довершування Волі Нації, висловленої Актами ЧЕТВЕРТОГО УНІВЕРСАЛУ й ЗЛУКИ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

ТИ ВОСКРЕСНЕШ, бо про Твоє Воскресіння свідчить кожда стопа тернистого шляху до Державного Відродження, на якому й наша Організація Державного Відродження України в ЗДА — ОДВУ, вложила й надальше буде вкладати свій вклад аж до Твойого СВІТЛОГО ВОСКРЕСІННЯ.

Зі Світлим Празником Христового Воскресіння

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

ВІТАЄ

Всіх українців на Рідних Землях, як також тих, що опинилися поза межами Рідних Земель

Бійців УПА і ОУН, які в глибокому підпіллю стоять непохитно з крісом в руці готові кожночасно віддати своє життя за краще українське ЗАВТРА,

Голову Проводу Українських Націоналістів полк. А. Мельника враз зі всіми членами ПУН,

Провід Організації Українських Націоналістів і всіх членів ОУН,

Проводи всіх наших Братніх Організацій на всіх континентах враз з їхніми членами,

Проводи і членів всіх громадських Організацій на терені ЗДА, що з нами співпрацюють,

Управи наших Відділів, Відділів УЗХ і МУН, та членів тих всіх Відділів і всіх тих, що з нами та кличемо,

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ОДВУ.

Володимир Різник

До Посиленої Праці

Минуло вже двадцять п'ять років з хвилини, коли були покладені перші, рішучі й далекосяглі кроки в напрямі створення організації американських українців, яка б вповні заспокоювала сумління українсько-американської спільноти, коли йде про допомогу Україні та про гідний і високий рівень нашого громадського життя в цій країні. Спонтантанний рух у напрямі створення організації такого типу підсилювали кожного разу гірші вістки з України, а врешті пекучі потреби нашого життя. Представники Проводу Українських Націоналістів, з'ясовуючи прямування й побажання народу на землях, не мали теж великих труднощів, коли йде про заініціювання такої організації. Наша українська еміграція в Америці ніколи не відмовлялася від самозрозумілого обов'язку несення допомоги Україні. На тому підгрунті виросла й почала жити Організація Державного Відродження України.

Сьогодні вже за нами найбільш важкі й критичні хвилини в нашому прямуванні. Ми з новим запалом і вірою в правильність нашого шляху й мети йдемо вперед. Хоч не легко було заповнити прогалину, що створилася в наслідок війни через відхід наших численних молодих членів до війська, через втрату численних кадрів старших членів із мяким хребтом у час слідства й доносів, але з гордістю треба ствердити, що всюди залишилися на своїх стійках численні високо-ідейні й віддані члени ОДВУ. І вони то по війні стали хребтом для відродження Організації.

Дальше треба ствердити, що нова еміграція з Европи дала вже поважний вклад у нашу спільну працю. В згоді, при обопільному розумінні себе, ми розбудовуємо нашу Організацію, поширюючи круги наших членів і симпатиків як серед старої еміграції, яка таки дорожить осягами ОДВУ й повертається до активної праці, так і серед нової, що відчуває потребу такої праці й такої оргаиізації, як ОДВУ.

Ми раді цим новим і могутнім підсиленням. В спільній праці, за спільним столом, ми себе взаїмно віднаходимо й пізнаємо після довгих років розлуки. Бо ж нам прийшлося виростати в іншому громадському, мовному й соціяльному кліматі, та вслід за тим ясно, що знайдення тепер спільної мови часами натрапляє на труднощі й не є все легким. Я з найбільшою приємністю думаю про всіх тих новоприбулих, які без вагання так щиро й сердечно подали нам руку, щоб спільно здвигнути й підняти вгору наш несплямлений прапор.

Наші ідеї залишилися незміненими. Нас не обійшли в найменшій мірі ті непорозуміння й зрушення, що мали місце в Европі. Ми не бачимо ні потреби ні причини зміняти наші позиції, тим більше що ми в Америці й що більшість із нас таки тут залишиться. Ця вільна країна дає широкі можливости розвитку кожному з нас у тому напрямі, в якому він бажає розвиватися. Але свою працю для допомоги визвольним змаганням українського народу ми вели й будемо вести в кожних обставинах. Ми, в нашій організації, поставили перед себе численні й дуже важливі завдання політичного, організаційного, освітнього й культурного характеру. Ми не залишимося таким чином байдужими до долі наших кровних братів і сестер на рідних землях. Ми були б врешті невартими уваги, якщо б ми по двадцяти п'яти роках не зуміли стояти гідно й кріпко. За двадцять п'ять років нам довелося пережити в нашому організаційному житті неодно, направду неодно. Та нас все кріпила й вела сильна віра в те, що ми йдемо добрим шляхом і віра додавала нам сил. І ось наприклад, мало було таких, що вірили в відродження нашої організації після атак комуністів і їхніх поплентачів на нашу організацію в часі другої світової війни і, додаймо, в час нещасливого союзу американського уряду з большевиками. Та ті часи й буря прогули над нашими головами вже давно. Сьогодні американський уряд поборює комунізм і стоїть на тих анти-большевицьких позиціях, що на них ми стояли двадцять п'ять років тому назад. Тому ніщо не стоїть зараз на перешкоді, щоб усі друзі-члени включилися до якнайактивнішої участі в розбудові Організації й її ланок.

«Ми чесно йшли — у нас нема зерна неправди за собою». Двадцять п'ять років це порядний шмат часу. Багато членів-основоположників нашої Організації не діждалося прекрасних днів відродження й величавого святкування 25-річчя. Подумати лише, двадцять п'ять років під одним прапором, твердо, витривало й гордо.

Ми будемо далі йти раз обраним шляхом. Знаходячи чимраз го більше зрозуміння в суспільстві, випрацьовуючи й оформлюючи чим дальше тим краще творчі думки, ми будемо дальше прямувати вибраною дорогою до світлої Мети. Сповняючи наші статуві завдання, памятаймо завжди про той великий дорібок-спадщину, що залишилася нам після довгих років праці.

Лави ОДВУ вже поповнилися поважним людськими силами з нової еміграції. Ми вiрiмо, що й

...ліях свій решта нової еміграції знайде з нами спільно, у наших рядах. Працюючи спільно, довіряючи собі взаїмно, працюючи для Організації, а не для своїх амбіцій, зробимо дуже багато. Стара наша еміграція, якщо її хтось добре пізнає, жертвенна, працьовита й ідейна. Нова еміграція можливо стоїть дещо вище під інтелектуальним оглядом, але Україна й її визволення всім дорога справа й напевно можна до спільної мети йти по спільній дорозі і в одних лавах. Праця наша потрібна, корисна й цінна — і ми не схилимо вниз прапору праці, що на ньому так багато гарних і цінних осягів. Ми будемо розбудовувати запілля визвольного українського руху, бо нам не байдужа доля народу, якого горе відчуваємо.

Якраз тепер ідуть посилені змагання наших молодих членів, щоб відновити наші гарні традиції праці серед української молоді тутродженої та тієї, що недавно приїхала. ОДВУ до війни, а головно його Братня Організація молоді МУН, мав потрібну атракційну силу, що могла заімпонувати нашій молоді й притягнути її до Організації. Ми з радістю підтверджуємо це, що в численних відділах ОДВУ тут роджена молодь бере активну участь. Тому ми всі, батьки, матері й молодь, спільними силами негайно берімся за організування української молоді в рядах МУН і доросту МУН, коли не бажаємо, щоб молодь та пропала для української нації, як пропав великий відсоток другого й третього нашого покоління, що могло рівнож гарно й добре працювати для добра Америки й України.

То ж до праці, змагань і виконання наших завдань! Дбаймо, щоб наш вклад, гідний і великий, був для України свідоцтвом, що кров, яка поплила від неї на чужину, не пішла надаремно, а повернулася в вигляді моральної й матеріяльної піддержки поневоленій Україні в її змаганнях за звільненняся від усіх окупантів

Журнал „Самостійна Україна" органом ЦУ ОДВУ

Центральна Управа ОДВУ на свойому місячному засіданні в неділю, 13-го березня ц. р. прийняла пропозицію Надзвичайних Загальних Зборів Видавничої Спілки «Самостійна Україна» в Шікаго, із дня 27-го лютого, перебрати місячний журнал і видавати дальше, як свій орган. Рішення Надзвичайних Загальних Зборів було винесене одноголосно. По численних спробах Управи Видавничої Спілки «Самостійна Україна» забезпечити журналові постійну появу та вдержати його на попередньому рівні Збори прийшли до переконання, що з різних причин це не вдається та що даремні їхні намагання й нічого не поможе безприкладна посвята поодиноких членів Управи, що не жалували ні часу, ні праці, ні навіть поважних сум гроша. Не нашим завданням застановлятися над причинами такого невідрадного явища, але (з сумом треба ствердити, що воно цілковито не надто добре свідчить про наше середовище тут на терені ЗДА) не вільно нам дозволяти на дальше існування такого стану й радіти, що цілий тягар видавання журналу впав тепер на Центральну Управу ОДВУ та що ми можемо перестати журитися його дальшою долею.

Одне можна ствердити вже тепер, а саме, що сама Центральна Управа напевно не зуміє вив'язатися із того тяжкого й відповідального завдання, коли вона не одержить моральної й матеріяльної піддержки від усіх Відділів ОДВУ і Братніх Організацій: МУН і УЗХ, та від загалу нашого членства.

Якої допомоги прагне Центральна Управа?... Отже в першу чергу, щоб усі наші члени вважали своїм обов'язком стати передплатниками, коли вони ще ними досі не є, та вирівнювали свою передплату на час, щоб заощадити непотрібної праці адміністраторові, що й так має її по самі вуха. Дальше, щоб усі наші друзі, що мають талан до писання, а таких поважне число по різних місцевостях ЗДА, використовували Богом їм даний талан для добра справи й Організації та щоб дописували до органу без огляду чи вони в редакційній колегії, чи ні, чи їх запрошують писати, чи ні. З хвилиною переходу «Самостійної України» на орган ОДВУ міняється й зміст журналу, він мусить стати більш актуальним, цікавим і приступним для членства ОДВУ й Братніх Організацій, а тому й стиль статтей повинен бути легкий і популярніший, через те й легше буде писати статті до журналу. Вкінці поважна допомога мусить прийти від усіх наших Відділів, а зокрема від їхніх Управ, яких обов'язком подбати, щоб кожний член став передплатником, щоб кожний член вирівняв на час залеглість за журнал, щоб використовувати різні нагоди для збірок на прес. фонд, щоб поширювати наш орган у їхній місцевості чи то під церквами й підчас підприємств та приєднувати йому нових передплатників між нашими симпатиками й широким загалом. Вимоги Центральної Управи не є тяжкими й вони не повинні впасти поважнішим тягарем на нікого й не тяжко їх буде виконати, але успіх буде тоді забезпечений, коли всі Відділи й всі наші члени в однаковій мірі візьмуться до їх виконання.

Здається зайвим на тому місці доказувати потре-

бу пресового органу для Організації Державного Відродження України. Треба тільки дивуватися, що ОДВУ могло обходитися без власного органу увесь час від закінчення війни та що воно могло рости й кріпшати без його допомоги. Коли наша Організація ще в жовтні 32 р. почала видавати свій власний орган, вона тільки що відбула свій перший З'їзд, що скоординував працю Відділів, то очевидно, що тепер, коли громадське життя так зрізничковане, коли проблеми й завдання багато більш скомпліковані то потреба органу ОДВУ тепер незмірно більша й конечніша.

Потреба і ціль органу ОДВУ

Нижче передруковуємо без змін передову статтю з першого числа органу ОДВУ за місяць жовтень 1932 р. під повищим наголовком. Хоч ділить нас час майже двадцять трьох років, стаття не втратила своєї вартості й зараз є актуальною. І тепер, коли Центральна Управа ОДВУ приступає до відновлення свойого органу, варто нам запізнатися з міркуваннями наших піонерів.

«Вже з хвилею сцентралізування всіх відділів ОДВУ в цілій Америці в одно тіло, на І-шім Зїзді ОДВУ, що відбувся в червні 1931 року, ясним було, що як організація, яка має вести свою працю по лінії перевиховання наших мас, отже перш за все по лінії пропаганди українського націоналізму серед нашого загалу, ОДВУ мусить мати до розпорядимости пресу. Ця конечність ставала перед нами не лише зогляду на потребу комунікації з українським загалом у Америці, але — що може й важніше для зовсім внутрішнього організаційного вжитку, отже для скріплення та відповідного виховання членства, яке вже було в рядах ОДВУ.

Та годі було з самого початку мріяти про власну пресу. Брак на це було і фондів грошевих і праця наша не одержала ще була конечного життєвого окресання — коротко сказавши, брак нам було досвіду, щоб першу думку присвячувати пресі. І тому даремні були зближення до нас деяких ґруп у Америці зараз по І-ім Зїзді ОДВУ з натякуванням про створення спільного орґану. ОДВУ таки рішила вперед закріпити себе як організація.

З часом одначе показалось, що для чисто внутрішньої потреби, для самого членства, конечний є організаційний бюлетень і такий на засіданні Центральної Управи в січні 1932 р. рішено видавати. Одначе минув від цього часу майже рік, а бюлетень такий не появився й всяку комунікацію між членством полагоджувано дорогою періодичних вілозв. Брак на це було, коли не гроша, то в кожному разі часу.

Та ось праця ОДВУ в Америці поступила тепер так вперед та закроюється на таку скалю, що годі дальше без такого бюлетеня обходитися. Тому від тепер що місяця буде виходити «Вістник ОДВУ».

Що матиме за завдання «Вісник ОДВУ» в Америці?

Як вже згадано, праця наша здобуває нам що раз ширші круги нашого громадянства й коли вже не приєднує його до членства ОДВУ то заставляє його до праці по лінії українського націоналізму, а нам того ж і треба. Тому від тепер нам прийдеться стояти на становищі не лише громадян-працівників, але й провідників українського руху в Америці, обертаючи цей рух коло ідеї українського націоналізму. Праця це не мала. Крім цього й матеріяльна допомога старому краєві, яка від тепер буде від нас іти, мусить бути без порівнання більшою від цеї, яку ми до тепер давали. В напрямі побільшення нашої матеріяльної допомоги для краю у нас є дуже великі можливості, коли б лише ми себе ліпше скоординували. Щоб таке велике та важне завдання сповняти як слід, членство ОДВУ мусить перш за все сконсолідувати себе до можливої в нас перфектности пособлячів боєвого фронту. На це теж конечний є безпосередний сталий контакт Центральної Управи ОДВУ зо всіми членами відділів, конечне є само-освідомлювання членства, словом конечна є всяка праця над собою, яка має нас перемінити в справжній і дійсно свідомий свойого завдання організм. Тоді доперва потягнемо за собою весь загал.

Конечне є також, для загального добра організації, запізнання всіх відділів ОДВУ в Америці та витворення товариської думки серед членства, конечне отже є створення членського форум, де б кожний міг висловити свої думки ведучі до кращого поведення нашої праці. Одним словом конечний є чинник, який би нас краще обєднував та витворював почуття спільного інтересу в справах ОДВУ та її праці. І тим обєднуючим чинником являється нічого іншого, як лише організаційний бюлетень — «Вістник ОДВУ» в Америці. Без нього не можна буде ніяк повести нашої праці далеко вперед.

Очевидно, що «Вістник ОДВУ» являтиметься лише внутрішньо-організаційним органом, одначе не виключене є, а навіть бажане, щоб і громадяни з-поза рядів ОДВУ могли його читати. До цего теж його зміст буде відповідно достосований. Наша комунікація з рештою українського громадянства в Америці дальше буде відбуватися через українську пресу, аж очевидно доки не діждемося часу, коли наш «Вістник ОДВУ» розростеться до розмірів великого провідного органу для всього нашого громадянства в Америці. До осягнення цього ми мусимо стреміти.

У відношенні до загальної української справи «Вістник ОДВУ» заниматиме становище таке, яке йому буде наказувати ідеольоґія українського націоналізму, яку ОДВУ приняла за підвалину свойого існування. Зокрема у відношенні до українських церков «Вістник ОДВУ» стоятиме на невтральному становищі. Шануватиме престіж церкви, як великого суспільного чинника виховуючого, одначе статиме на невтральному становищі. Шануватиме престіж церкви, як великого суспільного чинника виховуючого, одначе ставитиме справи релігійних спорів поза програму праці та інтересів ОДВУ. У відношенні до всього громадянства «Вістник ОДВУ» стоятиме на стопі якнайприязніших відносин та тісної співпраці та тим же прямуватиме до якнайскорішого обєднання й сконсолідування у його праці.

«Вістник ОДВУ» виходитиме під редакцією Центральної Управи ОДВУ в Нью Йорку що місяця та буде доручуваний членству або безпосередньо поштою від Центральної Управи, або буде надсиланий у відповідних скількостях до Управ відділів, які будуть розсилати, чи особисто роздавати своїм членам, що ще буде вирішене.

Зогляду на його теперішний характер, а також з оглядів економічних, він буде, як оцей, друкований на мімеоґрафі. Всякі уліпшення в його публікації та формі залежатимуть від бажання самого членства, а в кожному разі від розросту ОДВУ.

Всіх членів просимо про ласкаву співпрацю з нами та перш за все про якнайчастішу виміну своїх думок на сторінках «Вістника ОДВУ» через дописування, на що має право кожний член. Всі дописи будуть в міру їх вартости та їх змістового характеру, а також в міру місця, поміщувані у «Вістнику ОДВУ».

Центральна Управа ОДВУ в Америці»

Д-р Петро СТЕРЧО

Допомога ОДВУ Карпатській Україні

(В 25-ту річницю діяльности ОДВУ)

Сьогодні, в 15-ту річницю величавого Революційного Зриву в Карпатській Україні, вже загально-відомо, що події в той час безспірно очолював організований Український Націоналістичний Рух під кермою Голови ПУН-у, полк. Андрія Мельника.

Українське Закарпаття в порівнюючи дуже короткому часі, при активній допомозі українських визвольних сил з інших частин Соборної України, знову віднайшло себе в часі між двома світовими війнами й уже в 1938 р. гордо заявляло Ольбрахтам: «Я не є «землею без імени», я Карпатська Україна», а свойому великому пробудникові з половини 19-го сторіччя, о. Олександрові Духновичеві, з радістю звітувало: «Підкарпатські Русини не тільки оставили глибокий сон, але й стали передовими борцями за Волю України»!

І дійсно, впродовж нецілих 20 років, від 1919 до 1938, в Карпатській Україні, завдяки спільним зусиллям синів і доньок усіх частин України, колишній несвідомий русин переродився у твердого мов криця своїм характером та відпорного мов сталь Борця за Самостійну Соборну Українську Державу. І, коли в 1938 р. українці Закарпаття піднесли свої стяги на боротьбу за волю своєї Батьківщини, увесь український народ, на рідних землях і на еміґрації, в міру існуючих можливостей, всесторонньо піддержав їхній почин. Вже від літа 1938 р. Карпатська Україна стала центром уваги всього українства, так під різними займанцинами як і у вільному світі. Спонтанний ентузіязм широких народніх мас для піддержки визвольної боротьби унапрямлював зокрема Український Націоналістичний Рух, що на рідних землях проявляв себе у формі підпільної Організації Українських Націоналістів, а серед українських еміґрацій в різних країнах світу у формі різних суспільно-політичних організацій, які були і досі являються ідеологічними посестрами Українських Націоналістів, що саме святкує 25-ліття свойого існування і революційно-визвольної боротьби. Було б несправедливо, коли б ми не ствердили факту, що й ряд леґально-існуючих українських партій та організацій, які не завжди поділяли методи боротьби ОУН, також всеціло піддержували боротьбу Карпатської України. Сама ж Карпатська Україна йшла в бій і боролася під прапорами Українського Націоналізму.

Не є нашим завданням у цій статті розглядати участь поодиноких формацій у державному будівництві Карпатської України. Це відноситься так до рідних земель, як і еміґрації. Ця справа ще жде на свойого дослідника, і, гадаю, що вона скорше чи пізніше повинна бути розроблена. Не є завданням цієї статті ані представлення вкладу всього Українського Націоналістичного Руху в цю боротьбу, а тільки представити важливіші дані допомоги однієї вітки цього Руху на терені Злучених Держав Америки, а саме ідеологічної посестри ОУН — Організації Державного Відродження України, яка також обходить тепер своє 25-річчя, а в часі Карпато-Української державности мала за собою всього

9 — 10 років існування.

Хочемо згадати, що подібно до ОДВУ в ЗДА, концентричну акцію допомоги Карпатській Україні вели: в Канаді — Українське Національне Об'єднання з братніми організаціями Українською Стрілецькою Громадою, Організацією Українок Канади, Молодими Українськими Націоналістами; в Аргентині — Організацією Державного Відродження України (теперішнє «Відродження»); в Бразилії — Український Національно-Хліборобський Союз, у Франції — Український Народний Союз (теперішня Українська Національна Єдність), у Німеччині — Українське Національне Об'єднання, в Чехословаччині — Центральний Союз Українських Організацій ЧСР, при якому створено було окремий Комітет Оборони Карпатської України; а навіть на Далекому Сході, в Харбіні, Українська Національна Колонія, і т. д.

Розглядаючи акцію в поодиноких країнах, як також поодиноких організацій, доводиться об'єктивно ствердити, що Організація Державного Відродження України, очолювана й досі проф. Олександром Неприцьким-Грановським й у тому часі при секретарюванні п. Володимира Різника, разом із своїми братніми організаціями Українським Червоним Хрестом ОДВУ (теперішній Український Золотий Хрест) і Молодими Українськими Націоналістами, з-поміж усіх леґальних українських організацій поза Батьківщиною дала найбільший морально-політ. і матеріяльний вклад у визвольні змагання Карпатської України. В історії ж ОДВУ, роки 1938-39 — це роки найбільшого розквіту, це роки найбільших успіхів, бо ж це роки очолювання Організацією всіх важливіших акцій, це роки об'єднання навколо ОДВУ якнайширших українських народніх мас ЗДА поза асекураційними товариствами.

Коли влітку 1938 р. Перша Центральна Руська (Українська) Народня Рада (І. ЦР(У)НР) в Ужгороді, очолювана сл. п. д-ром Августином Волошином, посилила свої домагання до чеського правительства у справі встановлення самоуправи Карпатської України, ґарантованої Сен-Жерменським договором, американські українці стали живо цікавитися долею Закарпаття і стали негайно на шлях конкретної допомоги українцям Закарпаття. Насамперед орган Українського Організованого Націоналізму в Америці «НАЦІОНАЛІСТ», починаючи вже від 3. серпня 1938 р. став публікувати інформаційні статті про політичне положення на Закарпатті, при чому на окрему згадку заслуговує стаття підписана псевдонімом «Закарпатець» під заголовком «Українці Закарпаття». В цій статті в заключному слові автор між іншим писав таке:

«Ось які завдання сьогодні перед Закарпаттям: Закарпаття має заявити сьогодні річ велику, історичної ваги, має заявити, що воно перебирає на себе важливу ролю: стати зав'язком української державности!

Звідси має розпочатися велика українська акція допомоги Східнім Українським Землям у їх боротьбі за повалення большевизму.

В тій статті «Націоналіст» писав 7-го вересня 1938 р. далі:

«На місце сьогоднішнього ЧСР має повстати три самостійні держави: Чехія, Словаччина, Закарпатська Україна. Річ ніяк не фантастична —коли існує Люксембурґ, Андора й Ліхтенштайн — і то на довшу мету, то чому не має повстати Українська Закарпатська Держава — на якийсь час, поки не злучиться з Києвом?»

Наводимо цей уривок тому, що його опубліковано, як справжній голос волі українців, більше ніж місяць перед перетворення Чехословацької Республіки у федерації чехів, словаків й українців.

Заходами Організації Державного Відродження України на початку вересня 1938 р. відбулися три важливі політичні імпрези, які заявили перед зовнішнім світом піддержку українським визвольним змаганням, керованим ОУН, а саме: 1) дня 4-го вересня 1938 р. відбулася багатотисячна Всеукраїнська Національна Маніфестація в Нью Йорку, в якій взяли участь не тільки українці Нью Йорку, але й віддалених місцевостей, як Ст. Пол-Міннеаполіс, Шикаґа, Клівленду, не говорячи вже про ближчі осередки, як Піттсбурґ, Филаделфія і ін. Рівно ж у цій маніфестації взяли участь представники Проводу Українських Націоналістів з Европи: ген. Віктор Курманович, полк. Роман Сушко та д-р Ярослав Барановський, а з Канади чисельна делеґація на чолі з п. Василем Гультаєм та панею Марією Василенко. Рівно ж українці Південної Америки були репрезентовані п. Г. Кальбою. 2) Того ж 4-го вересня 1938 р. в Нью Йорку відбувся Другий Конґрес Українських Націоналістів Америки, а 3) в днях 3 — 5 вересня відбувся VIII-ий З'їзд ОДВУ та братніх організацій УЧХ-ОДВУ і МУН. Всі ці три політичні імпрези проходили під знаком вшанування пам'яти згинувшого на стійці Голови ПУН-у, полк. Євгена Коновальця, вислову повної піддержки його наступникові, яким став полк. Андрій Мельник, а зокрема під знаком боротьби за Волю України, яка стала реально активізуватися на Закарпатті та на ЗУЗ під польською окупацією, де саме проходило нищення українських православних церков, проти чого гостро виступив був і Св. П. Митрополит Андрій ґраф Шептицький. Всі три згадані націоналістичні імпрези в справі Закарпаття прийняли тотожну резолюцію такого змісту:

«Вітаємо ідею створення української держави на Закарпатській Україні, яка у відповідну хвилину зіллється во єдино з Україн-

ською Великодержавою в Києві! Кожне зазіхання на Закарпатську Україну будь-ким з її сусідів стріне рішучий спротив усіх українців».

Рівно ж усі три інституції вислали до урядів чотирьох европейських великодержав, що, практично, в її руках лежала доля світу, відповідні телеграми, текст яких тут подаємо дослівно.

Організація Державного Відродження України — до Райхсканцлера Адолфа Гітлера та Премєра Англії Невіла Чемберлена в Бад Ґодесберґу де вони відбували наради в справі національностевих меншин в ЧСР, як рівно ж міністрам закордонних справ Дж. Бонне в Парижі, й ґрафові Ч. Чіяно в Римі:

«Підчас коли підприиимаються міжнародні заходи в справі долі Центральної Европи та збереження міжнародного миру, чехословацький уряд встановленими воєнними судами, терором та масовими арештами українців старається не допустити до вияву волі українського народу на Закарпатті.

Українці Закарпаття та Східньої Словаччини боряться за Українську Самостійну Державу!

Залишення тих територій при Чехословаччині або прилучення їх до котроїсь із сусідніх держав, історичних ворогів і гнобителів української нації, стріне рішуче поборювання з боку світового українства!

Беручи під увагу право самовизначення кожного народу, домагаємося плебісциту для Закарпатської України та Східньої Словаччини під міжнародною контролею».

«Другий Конґрес Українських Націоналістів Америки вислав до тих самих офіційних чинників телеграму такого змісту:

«Другий Конґрес Українських Націоналістів Злучених Держав Америки, Канади й Південної Америки, відбутий в Ньюарку, Н. Дж., 4-го вересня 1938 р., з участю українських представників з Европи, стверджує факт, що Чехословаччина здушує український визвольний рух на Закарпатській Україні, піддержує штучне москофільство, забороняє українську мову та спиняє індустріялізацію цеї багатої української землі, спричинюючи низький рівень життя та тим нищить розріст українського руху.

«Конґрес домагається створення незалежної Закарпатської Української Держави, яка в слушний час зіллється з цілою Суверенною і Соборною Українською Державою.

Закарпатські українці та ціла українська нація будуть боротися проти кожного хто піднесе руку проти цеї української території».

Комітет Всеукраїнської Національної Маніфестації — на руки представників 4-рьох великодержав:

«Чотири і пів тисячі українських представників Зл. Держав Америки, Канади, Арґентіни, як також Европи, зібрані на Всеукраїнській Національній Маніфестації 4. вересня в Нью Йорку одноголосно ствердили факт, що Чехословаччина експлуатує Закарпатську Україну, звану Руссю, підсичує антиукраїнське москвофільство, та нищить ціле українське національне й культурне життя

Маніфестація домагається створення незалежної Української Держави на Закарпатті, яка в будуччині злучиться зі Соборною Українською Державою в Києві.

Кожне намагання заняти Закарпатську Україну котримсь із її сусідів, стріне рішучий спротив цілої Української Нації».

Впродовж місяця вересня 1938 р. Відділи ОДВУ та Братніх організацій по всій території ЗДА влаштовували віча разом з іншими українськими товариствами в обороні національно-політичних прав Закарпаття. Це зокрема було посилене після заклику Проводу Українських Націоналістів з дня 16. вересня 1938, в якому між іншим було сказане:

«Українське Закарпаття захищає у тій хвилині ідею незалежної Української Закарпатської Держави, що з хвилиноою вибуху повстання на всіх українських землях проти всіх окупантів України стихійно об'єднається в єдину Державу всіх українців з єдиним Проводом!»

У цій рішальній хвилині ОДВУ не забула однієї важливої справи, а саме, шо в ЗДА живе кілька сотень тисяч карпатських українців, яких ще не вдалося було вирвати з москофільсько-мадяронських лабет. Але в цій хвилині конче потрібно було шукати до них шлях, і ОДВУ цей шлях знайшла. Вже в перших днях місяця жовтня 1938 р. при допомозі ОДВУ організується «Комітет Оборони Закарпаття в Америці», в склад якого входять самі закарпатці. Почесним Головою обрано о. Омеляна Невицького, колишнього основника Пряшівської Руської Народної Ради, яка 8. листопада 1918 р. під його гідним керівництвом заявила була перша із закарпатських місцевих рад волю злуки Закарпаття з Українською Державою. Чинним головою вибрано о. Василя Беня, а заступником пп. Миколу Беня та Олександра Данканича, секретарем пп. Юрка Ґадобу та інж. Андрія Кістя, фінансовою секретаркою Тересу Палош, а скарбником п. Петра Ікаловича. До контрольної комісії вибрано пп. Івана Боришкевича, Юлію Боришкевич і Михайла Данканича.

Комітет Оборони Закарпаття скликав на 9 жовтня до Нью Йорку Всенародне Віче, на якому прий-

нято резолюції в обороні волі Закарпаття, а зокрема піднесено гострий протест проти мадярсько-польських домагань спільного кордону. Саме напередодні віча наспіла була телеграма до ЦУ ОДВУ від Голови Делеґації Закарпатськоої України Закордоном, п. Юліяна Химинця, в якій було сказано:

«Взиваю американських українців домагатися від Англії, Франції, Німеччини та Італії підтримати самовизначення Закарпатської України та рішучо протестувати проти спільної польсько-мадярської границі коштом Закарпатської України та її окупації».

В телеграмі Комітету Оборони Закарпаття висланій до урядів ЗДА, Англії, Італії, Німеччнни й Франції представники української закарпатської еміґрації в ЗДА між іншим писали:

«... Чехословаччина не дотримала своїх міжнародніх зобов'язань супроти поневоленого нею Закарпаття,

... створення незалежної Закарпатської Української Держави включно з українською частиною Східньої Словаччини є единою розв'язкою,

...всякі претенсії на українську територію з боку Мадярщини та Польщі, гнобителів українського народу, стрінуть наш найрішучіший спротив...»

Того ж самого дня, 9. жовтня, відбувається величаве віче в Філаделфії, в якому масово беруть участь закарпатські українці, зокрема з Мукачівщини та Пряшівщини. До Почесної Президії віча входили м. ін. такі виходці із Закарпаття: Андрій Пайко з села Вапених, Василь Шелельо із Завадова, Григорій Кузьма з Гутки, Іван Микула з Раківця, Іван Дудинець і ін. Це віче започатковує зібраними 152.50 долярами фінансову допомогу для Карпатської України, зокрема ж підкреслює конечність скріплення збройної сили, якою тоді була Українська Національна Оборона з головною командою в Ужгороді. Подібні віча влаштовано в Дітройті, Клівленді, Йонгставні, Литл Фолс, Гормікер, Шикаго, Ньюарку, Рачестер і ін.

Коли мадярські й польські дипломати день-у-день складали чолобитню Гітлерові й Рібентропові, щоб здобути їх прихильність і піддержку їхніх домагань про включення Закарпаття до Мадярщини, українці Закарпаття гідно обороняли своє природне право жити вільним життям у власій, тоді вже автомній державі в рямках сфедерованої ЧСР. Тут треба висловити признання, що навіть колишній закарпатській москофіл, сенатор д-р Едмунд Бачинський, міністер першого Бродієвого уряду, а відтак і міністер в уряді о. А. Волошина, у своїй розмові з Рібентропом дуже гідно боронив інтересів своєї української Батьківщини. Він же ж бо був таки справжнім, хоч і збаламученим, патріотом свойого народу. Офіційні документи німецької закордонної політики вказують це дуже виразно, в порівнянні з польським і мадярським низькопоклонством, хоч Чіяно вже всеціло піддержував мадярсько-польські домагання. Українці боролися за свою справедливу справу, тому могли й можуть завжди виступати з піднесеними чолами!

Промадярська політика Італії в справі Карпатської України була рішальною в значній мірі. Тому перед українцями стояло важке завдання, для якого треба було мобілізувати всі можливі сили. В цій ситуації ОДВУ й Комітет Оборони Закарпаття докладають якнайбільше зусиль, щоб допомогти Українському Закарпаттю встоятись. Вони висилають своїх представників у особі Юрія Ґабоди та Миколи Беня до Европи, куди їде ж д-р Лука Мишуга.

Дня 21. жовтня 1938, Комітет Оборони Закарпаття, за підписами о. Омеляна Невицького, о. Василя Беня та інж. Андрія Костя, вислав до Англії, Італії, Німеччини й Франції телеграму такого змісту:

«В імені закарпатської еміґрації в Злученнх Державах Америки й Канаді підноснмо перед Вами як сиґнаторами Мінхенського договору, спертого на національному принципі, протест проти польсько-мадярського пляну збройного знасилування волі Закарпатської України до незалежности та просимо вжитн свойого впливу для його ударемнення».

ЦУ ОДВУ, за підписами Голови проф. Олександра Неприцького-Грановського, та секретаря Володимира Різника, того ж дня вислала до тнх же урядів подібну телеграму, а саме:

«У хвилі, коли Мадярщина й Польща готують через збройну окупацію Закарпатської України знасилування принципу самовизначення народів, який ліг в основу Мінхенського пакту, в імені 110 відділів нашої Організації, що об'єднує американських горожан українського походження, кличемо Вас стати в обороні його прав та не дати постати в Европі нового вогнища воєнної небезпеки. Населення Закарпаття та ціла українська нація ніколи не визнають чужої окупації».

Коли по арештуванні Андрія Бродія за державну зраду, доказом чого булн знайдені кілька соток тисяч мадярських пенґе в його таємних приміщеннях, дня 26 жовтня 1938 р. на Закарпатті створено уряд на чолі з справжнім народнім провідником, о. д-ром Августином Волошином, якого популярно називано «Батьком», американські українці ще більше скріпили зовнішньо-політичну та фінансово-допомогову акцію на користь Карпатської Українн. ЦУ ОДВУ вислала на руки прем'єра Карпатської Українн, о. А. Волошина, привітальну телеграму такого змісту:

«В імені всього нашого членства вітаємо Вашу Ексцеленцію на чолі уряду Закарпатської України та бажаємо Вам довести велике діло до кінця.

Українські націоналісти, як і ціла українська еміґрація в Америці, будуть морально й матеріяльно піддержувати Вас у Ваших змаганнях за повну побіду української національної ідеї».

І дійсно, висловлені обіцянки в цій телеграмі не залишилися лише обіцянками. Новостворений український уряд на чолі з о. А. Волошином потребував, дуже потребував, всесторонньої допомоги. Цьому ж урядові судилося перебрати керму країною в дуже критичний час, бо із чотирьох сиґнаторів Мінхенського договору з 29. вересня 1938 р., яким ґарантовано непорушність кордонів Чехословаччини, Італія явно стал на шлях піддержки мадярсько-польських домагань включення Карпатської України до Корони Св. Стефана, Англія та Франція виявили свою незаінтересованість, а Німеччина проводила свою спекулятивну політику. Гітлер видав був інструкцію, щоб якнайменше втручатися у справу Карпатської України, але Головна Команда Німецьких Збройних Сил, маюни на увазі стратеґію для грядучих подій, заявилася проти включання Карпатської України до Мадярщини. Цей факт, мабуть, мав рішальний вплив на дальше становище Гітлера й Рібентропа в справі Карпатської України. Були тут і інші моменти. В офіційних документах, зокрема в контакті з Чіяном, Рібентроп підкреслював, що в Мінхені прийнято етнографічний принцип в основу встановлювання кордонів. Цей принцип застосовано до самої Німеччини, отже чому відступати б від нього перед мадярськими домаганнями й дати Мадярщині більше ніж сама Німеччина одержала? Крім того, Гітлер злостився на мадярів зате, що мадярські дипломати вже від літа обдурювали його, мовляв карпатські українці та словаки майже всеціло бажають повернути до Мадярщини. Тимчасом так представники карпатських українців, як і словаків це рішуче заперечували. Але в усіх розмовах з мадярськими дипломатами Гітлер підкреслював своє невдоволення зокрема зате, що в часі вересневої кризи мадяри були замало аґресивними...

Коли безпосередні переговори в Комарні в справі коректури кордонів поміж Карпатською Укаїною і Словаччиною з одного боку, а Мадярщиною з другого, перервано через неуступчивість переговорюючих сторін, Мадярщина запропонувала вирішення справи шляхом арбітражу, при чому запропонувала дві комісії: для словацько-мадярського кордону в складі Німеччини й Італії, а в справі Карпатської України запропонувала ще й третього члена-арбітра Польщу. Італія та Польща мали вирішити включення Карпатської України до Мадярщини в цілості. Тим насом, міністер закордонних справ сфедерованої ЧСР, Хвалковський, робив усі заходи, щоб зберегти ЧСР, тому старався робити всякі поступки Німеччині й у той спосіб наладнати добросусідські взаємовідносини. Відношення Гітлера до Хвалковського, здавалося, було в той час далеко прихильніше ніж до Бека або Чакі. Тому Хвалковський дістав запевнення, що етнографічний принцип буде дотриманий, і під тою умовою Словаччина та Карпатська Україна (речником яких в закордонній політиці все ж був Хвалковський) погодилися визнати рішення Німеччини й Італії, відкидаючи участь Польщі, або включення й Румунії, яка була до останку одиноким оборонцем існування Карпатської України на міжнародньому форумі.

Коли, не дивлячись на всі заходи о. А. Волошина, який сам очолював карпато-українську делеґацію у Відні, дня 2. листопада 1938 р. Віденським арбітражем віддано Мадярщині українські княжі міста Ужгород і Мукачів, премєр Карпатської України о. Августин Волошин дня 3. листопада вислав до ЦУ ОДВУ телеграму такого змісту:

«Ми, Уряд Карпатської України, звертаємося до Вас, наші Брати за океаном, із зазивом заманіфестувати свою солідарність із нами в сьогоднішню вирішальну хвилину.

Втрата Ужгороду й Мукачова, що є зраненнам живого тіла нашої Батьківщини, не захитає нашого твердого рішення сповнити історичне завдання.

Реальна поміч Урядові Карпатської України з Вашого боку, наші Брати за океаном, докаже про зрозуміння Вами ваги хвилини».

ЦУ ОДВУ й Комітет Оборони Карпатської України в Америці негайно вислали до голов урядів ЗДА, Англії, Німеччини, Франції та Італії протести проти Віденського рішення. В телеграмах виразно підкреслено нарушення етнографічного принципу, підкреслено, що українська нація ніколи не зрезиґнує з українських княжих городів — Ужгороду й Мукачова, а також, що «віденське рішення влучає в ті симпатії, які мала Німеччина та Італія серед 45 мільйонів українців». Проти рішення Віденського арбітражу зложив гострий протест також д-р Лука Мишуга в імені Об'єднаних Українських Організацій Америки, пербуваючи в той час у Лондоні, звідки намагався робити все можливе в бороні Карпатської України.

(Дальше буде)

Я. Гайвас

Перед Шостою Конвенцією УККА

Вже тільки кілька тижнів ділить нас від чергової Конвенції Українського Конгресового Комітету в ЗДА. У звязку з тим помітний зріст заінтересування не тільки самою Конвенцією, але і взагалі справами УККА. Заінтересовання це поглиблене ще і відгомоном суперечностей внутрі УККА, який часдо-часу доходить до громад, та критичним положенням в УККА. Одною з алярмуючих ілюстрацій цього критичного положення є прямо катастрофальний спадок збірки на Народний Фонд в цьому діловому році. Коли попередні роки давали сто кількадесять тисяч долярів, то цього року осягнено ледве 75 тисяч і треба було продовжати діловий рік, щоб принаймні добитися до сто тисяч. Та й це невідомо, чи станеться. У звязку з тим Фонд став своєрідним невральгічним пунктом в діяльності УККА. Довкруги цього і його спадку видвигають різні причини, закидаючи громадянству брак активности, жертвенности, тощо. А воно не завжди так, бо рівночасно зі спадком вплат на фонд УККА бачимо дуже поважні збірки серед українського громадянства в ЗДА на численні інші цілі. Зріст заінтересування справами УККА поглиблений ще й поширеним острахом, що в системі УККА можуть наступити небажані зміни, чи відходи деяких організацій. Звідси і цей голод на вістки на УККА і про УККА, що його в громадянстві помічаємо. Його останньою, але далеко не найменшою причиною, є прямо повне занедбання інформації громадянства про справи УККА з боку УККА. Всупереч прийнятому і всесторонньо оправданому звичаєві надавати кожній важливій інституції якнайбільше «паблисіті», УККА про себе мовчить. Бо ж прямо не приходиться враховувати тих декількох сухих адміністраційних комунікатів, що спорадично появлялися в пресі. Щоб принаймні частково в маленькій мірі вирівняти цей недолік, вважаємо, що є нашим обовязком принаймні в останньому моменті перед самою Конвенцією зясувати деякі справи цієї інституції.

Очевидна річ, що в розгляді і оцінці його діяльности підставою мусить бути пророблена ним робота та її успіхи. Робота УККА розтягається на три ділянки: 1) Освідомлення про українську справу в кругах американського громадянства і американських державних чинників, 2) Допомога українській справі, тобто акціям українських політичних чинників, та вклад в українську національну роботу взагалі, 3) Розбудова сили, ваги і значення українського елементу в житті та розвитку ЗДА.

В першій ділянці, тобто в своєрідній репрезентації української справи в ЗДА, в поглибленні знання і усвідомлення її ваги, в пропаганді визвольної боротьби українського народу та його творчого антиімперіялістичного потенціялу, УККА зробив дуже багато. Впрочім вже сам факт його існування, як найвищого провідного чинника української громади в ЗДА, має в американських очах величезну вимову. Це ж бо неабиякий доказ суспільно-політичної і громадської свідомости та вироблення всіх українських угрупувань, які в таких складних сьогоднішніх умовинах хочуть і вміють стояти спільно в одній понадгруповій системі, спільно виносити рішення і їх переводити в життя, нести спільну відповідальність не зважаючи на всі немалі внутрішні різниці. В ділянці освідомлення про українську справу УККА намагався сконцентрувати максімум своєї уваги і своїх сил. І успіхами в тій ділянці є не лише такі акції, як переслухи т. зв. Комісії Керстена, чи записи в конгресових рекордах про українську справу, але і теж постійне стукання до свідомости широких кол американського громадянства. Зроблене на цьому відтинку залишиться тривалим здобутком і базою для дальших успіхів. Власне завдяки цьому проробленому ми є свідками постійного, хоч повільного прогресу в оцінці української справи на терені ЗДА. Але при цьому всьому мусимо сказати, що УККА ще і в цій ділянці не зробив максімум можливого. Акція в цій ділянці не розгорталася в рямках якогось загально прийнятого пляну, ані теж не включено в неї всіх тих сил, якими українська громада на терені ЗДА розпоряджає, або може розпоряджати. І тому перед Конвенцією, а пізніше перед вибраним нею проводом УККА треба видвигнути категоричну вимогу усунення цих непотрібних недоліків. Тимбільше, що цього можна добитися без якихось більших надзвичайних зусиль, а прямо обнявши своїм зором і своїми плянами ширші можливості, як ті, що їх можуть виконати люди, що вже є включені в роботу УККА. На цьому відтинку треба за всяку ціну позбутися одноособових екскурзій, — один в полі не воїн, — та не допустити до діяльности, опертій виключно на одній особі та її відповідальності, коли є десятки компетентних людей. Очевидна річ, що не поможе тут, ані не виправдає нас аргумент, чи радше викрут «хто хоче, хай приходить і робить», бо це не «хто хоче», але треба виявити ініціятиву і то саме ініціятиву з боку УККА, до чого власне він покликаний і чого українське громадянство від нього вимагає.

Тяжче є говорити про другу ділянку, тобто про допомогу з боку УККА українським політичним чинникам. Не будемо тут говорити про злощасну мате-

ріяльну допомогу, бо ця справа добре відома українському громадянству. І власне довкруги неї завдяки злій волі різних людей сконцентровано всю увагу, хоч в грошах далеко не вичерпуються можливості допомоги українським політичним чинникам. Але щоби ці можливості реалізувати, мусить бути скоординована політична робота УККА з українськими чинниками в Европі. На жаль, покищо про це не можна говорити, бо не тільки не було самозрозумілої координації, але не було навіть взаємної інформації. І то в великій мірі з вини деяких чинників, чи радше деяких людей з проводу УККА. Їхня нехіть до українських політичних чинників в Европі почалася з часів поїздки делеґації УККА туди. Поїздка не тільки не дала позитивних наслідків, але і породила суперечності, які зовсім непотрібно дехто поглиблює. Не потрібно тому, що УККА ніколи не зможе в значнішій мірі допомогти політичній роботі української еміґрації і її ставленню справи української державности, доки не буде з нею в контакті і якщо не координуватиме своєї роботи з нею, то принаймні взаємно інформуватиме. Така відірваність політичної діяльности УККА, як це мало місце дотепер, породжує ще й той поганий наслідок, що в очах декого УККА, який є найвищим чинником українців громадян ЗДА, стає повновартним заступником української справи взагалі. Знаючи до чого така аномалія може допровадити, навіть голова УККА, проф. Добрянський мусів висловитися проти неї, а саме на конституюючих нарадах стейтової філії УККА на стейт Нью Джерзі він не лише виразно відгородився від таких неоправданих, шкідливих і протизаконних тенденцій, але ще й особливо виразно підкреслив, що УККА є тільки проводом і представництвом американських громадян українського походження, а в ніякому разі українським політичним органом, покликаним ставляти суверенно українську справу. Очевидна річ, що одним виступом не можна усунути цілої болячки, а треба в тому напрямі виразної і наполегливої постійної роботи.

Ще тяжче є говорити про третю ділянку роботи УККА, про участь в розбудові сили, ваги й значення нашого вкладу в життя і творчість цієї країни. Тяжко говорити про це тому, що в цій ділянці в періоді між 5 і 6 Конвенціями майже нічого не зроблено. Органам УККА, вибраним 5. Конвенцієї Конвенції і то в першу чергу тих доручень, цієї Конвенції і то в першу чергу тих доручень, що торкалися розбудови нашого життя тут. Для ілюстрації вистарчить згадати декілька справ. І так одним з найважніших рішень 5. Конвенції було доручення органам УККА покликати до життя Культурну Раду. Потреба такої установи була настільки очевидна, що ухвалу в цій справі прийнято з ентузіязмом. Але на ухвалі й залишилося. Така сама доля зустріла наприклад питання праці і економіки. Вправді створено окрему комісію праці та вислідів її діяльности немає. Немає вислідів, бо не було діяльности. Сама ж президія відповідальна за це, не зробила ніяких кроків, щоб пхнути цю справу вперід. І наслідком цього проблема використання і приміщення сотень високо кваліфікованих українських інтеліґентів на відповідних місцях не розвязана. Хто як може, так влаштовується, не мавши нізвідки не тільки допомоги, але навіть поради. Те ж саме з господарською ділянкою. І в ній не переведено навіть основної розслідкувальної роботи, а вже зовсім не приходиться говорити про якісь конкретні практичні пляни чи вказівки.

Стає моторошно коли зясуємо собі таке. На цьому місці пригадаємо, як стурбовано прийняли ці справи представники громадянства на останньому Зїзді Краєвої Ради, що відбувся осінню 1953 року. Тоді то член Політичної Ради УККА і член Президії, ред. Б. Кравців заявив, що «ми справами УККА властиво не займалися». Негодування з приводу цього, висловлене членом Краєвої Ради, п. Івченко, було напевно голосом всіх присутніх. Та з того часу минуло півтора року і положення не змінилося. Чому? Як воно не прикро, але слід ствердити, що Рада Директорів УККА зачепилася за безплідні політичні мітикування і, тупцюючи довкруги них, втратила весь доргоий час і загубила свою енергію. Десь там ставляла конкретну роботу Канцелярія, але що може в цих усіх справах Канцелярія зробити? І через це ми на цьому основному відтинку роботи УККА залишилися з порожніми руками. І власне цьогорічна Конвенція УККА мусить поробити кроки, щоб на майбутнє таке більше не трапилося.

Особливу ролю в діяльности УККА відограють його періодичні органи. Ними є «Юкрейніен Квортерлі», редагований проф. Чубатим, і «Юкрейніен Булітін», редагований ред. Валтером Душником. Про «Юкрейніен Квортерлі» слід сказати, що він проробив величезну роботу. Але в останньому періоді ми не бачимо його розгортання і росту так, як цього вимагає положення. Складається на це цілий ряд причин. Одною з них є теж розсіяння уваги і енергії на два періодики, а у звязку з тим і розділ наявних грошей. Щоб це усунути, Комісія Публікацій Ради Директорів дійшла до одноголосного висновку, що «Юкрейніен Булітін» слід зліквідувати, а всю свою увагу і кошти перенести для підкріплення «Юкрейніен Квортерлі», чого саме цей періодик так дуже потребує. Дальшими міркуваннями для такої постанови був ще той факт, що «Юкрейніен Бюлітін» є властиво виданням одної людини. Одна людина. тобто ред. Душник туди дописує. І тому це видання складається завжди тільки з однієї редакційної статті, а після цього йдуть вирізки, з-часта дуже перестарілі, з різних газет. З характеру самого видання взагалі невідомо для кого воно призначене. «Юкрейніен

Булітін» таким, як він є, не може бути інформативним джерелом в очах американців, а в українській суспільності взагалі його не видно, його не читають, про нього навіть не знають. Ледве чи колинебудь можна натрапити на цитати чи відклик до нього. Але до цього всього він, хоч періодик, виходить «коли хоче», т. зн. неперіодично. Отже для відповідальних чинників Комісії Публікацій стало ясне, що треба або збільшити склад Бюлетеню та зміцнити його матеріяльно, або зліквідувати. Не мігши зробити першого, Комісія Публікацій одноголосно прийняла друге. Та це її рішення насамперед перевернула Президія УККА, а відтак не привернула його теж і Рада Директорів. Отже перед Конвенцією УККА і майбутніми органами стоїть питання: чи видавати два періодики, розсіваючи на них свою енергію та не засобляючи їх відповідно коштами, чи перейти на один солідний, переконливий, постійно зростаючий.

З приводу вирішування Президією УККА питання періодиків дуже ясно вийшли наверх її нераз перестарілі підходи і оцінки. Замість постійної ініціятиви, постійного дослідження і контролі що добре, а що недобре, постійного поліпшування і оновлювання, слідна тенденція корчево триматися того, що було. Так будьто би те, що було добре десять років тому, мусить бути добре і сьогодні і завтра і завжди. А при цьому зовсім непотрібно підпорядковується загальні погляди особистим відносинам. Декому здається, що висловлювати опозицію до чиїхось поглядів, то значить ставати проти цієї особи. А це далеко не так.

Оцих декілька думок не розкривають картини цілої діяльности УККА, не вичерпують того всього, що буде предметом розгляду і оцінки на недалекій Конвенції. Ці думки були би неповними, колиб ми не порушили на цьому місці ще двох справ. Одна це евентуальні зміни в структурі і відповідальності органів УККА, а друга справа це загроза розбиття і виходу деяких організацій з УККА. І до одної і другої справи мусимо підійти спокійно, але відважно, не ховаючи голови в пісок.

Перед кількома днями в щоденнику «Свобода», що є офіційним органом УНСоюзу, опубліковано статтю редактора цієї газети І. Кедрина, в якій висловлено інтересні думки в справі структури і відповідальности деяких чинників в УККА. В цій статті автор, а з ним мабуть і компетентні керівники УНСоюзу, захищають думку, що тягар рішень і відповідальности в УККА слід зняти з Політичної Ради, а перенести на Президію. А Президія, як це було і дотепер, мусить залишитися доменою Братських Союзів, які виявилися найміцнішими і найтривилішими організаціями української громади в ЗДА. Органи ОДВУ, а зокрема голова її ЦУ проф. О. Грановський, ще на попередній 5. Конвенції дуже уарґументовано протиставився такій концепції. Ще тоді він вимагав введення в Президію представників політичних течій української еміґрації в ЗДА за відповідним ключем. І ця наша постава не змінилася. Ми і на далі обстоюємо потребу або ввести тих представників в Президію, або зміцнити вагу і відповідальність Політичної Ради. Пересунення бо цілої ваги на Братські Союзи було би величезним кроком назад в житті української громади в ЗДА.

Братські Союзи відіграли величезну і вирішну ролю в осягненні тих здобутків, якими сьогодні може пишатися українська громада в ЗДА. Вони в великій мірі причинилися до того, що наш елемент, вийшовши з дому з-під чужої адміністрації, з чужим паспортом і насильно накиненою йому чужою і ворожою державною приналежністю, тут на американській землі переходив процес національного усвідомлення. Союзи продовжали тут ту роботу, що там в Краю сповняли «Просвіти», «Рідні Школи», десятки інших різних організацій, та ще й до цього вони давали матеріяльні вигоди і в деякій мірі забезпечення. Але тепер життя значно пішло вперід, повстали нові форми соціяльно-економічного побуту, появилися нові функції. Національне освідомлення і національно-культурна робота є сьогодні самозрозумілими речами в нашому життю. Ми вже вийшли з підстав і нам треба нових кроків, нових засобів, нових людей. Союзи, як ті, що творили минуле, мають на собі його міцне пятно і тому їхня участь в культурному процесі нашої громади нині вже не є головним фактором, а тільки допоміжним. Не треба далеко шукати за доказами, щоб переконатися в тому. От наприклад візьмім видавництво книжок. Існує у Філядельфії фінансово кволе видавництво «Київ». І це кволе фінансово видавництво оперте на невеликому колі співробітників і симпатиків, видало протягом останнього часу більше книжок, ніж деякі, а може навіть ніж кожен зокрема Союз. Ще пластичнішою інформацією в цьому напрямі є прямо парадоксальний, але дуже характеристичний випадок відомої письменниці Докії Гуменної. Ця одна людина в видаванні книжок доганяє і переганяє мільйонові організації! Очевидна річ, що ми тут не маємо до діла зі злою волею з боку Союзів, а прямо вони ще не вжлилися в темпо і ритм нових вимог життя, ще не знайшлися в окружаючій дійсності. Так само стоїть справа з їхньою участю в культурній роботі на місцях. Без сумніву члени поодиноких Союзів грають важливу ролю в культурній роботі, але індивідуально; організованих намагань Союзових централь в тому напрямі зовсім не видно. Знов же в господарській ділянці Союзи, колись єдині наші осередки акумуляції капіталу, знайшлися сьогодні в товаристві численних щаднично-кредитових кас, які своєю збірною сумою мабуть не багато відстають від збірної суми

капіталів в Союзах. А до цього вони мають немалі переваги, що й породжує їхню активність та динамізм. Бувши здебільшого в руках активніших елементів, такі каси стають щораз міцнішим чинником на нашому убогому грошево-кредитовому ринку. Виповняючи різні функції, що їх не виконували Союзи, вони крім цього і перебирають на себе частину тих функцій, що їх Союзи виконували. Про соціяльне забезпечення, його розвиток, щораз нові здобутки всі поінформовані, тому не місце тут над цими справами зупинятися. Ця країна зробила в тій ділянці такі величезні поступи і стоїть перед такими широкими можливостями, що Союзи обов'язково мусять шукати для свого розвитку нових доріг, нових функцій та нових засобів.

Бувши в такому історично переходовому стані, коли треба особливо багато уваги і старань присвятити власним справам, справам дальшого росту і розвитку, Союзи не можуть брати на себе виключної відповідальности за наше громадське життя в ЗДА. Якщо вони хотять пережити свій новий здвиг, то вони мусять максімум енергії присвятити в першу чергу своїм справам. А це є не лише в їхньому інтересі, але в інтересі цілого нашого громадянства. І тому це є додаткова причина, що ми не можемо з такими думками,як висловлені в статті п. І. Кедрина, погодитися.

Залишається обговорити ще одну справу, справу існуючого укладу сил в УККА і можливости розбиття. УККА подумане, як збірне тіло, представництво і спільний колегіяльний провід всіх українських організацій на терені ЗДА. В цьому його сила і в цьому його підстави існування. Бо не бути йому організацією декількох тільки груп ,ані тереном майоризації і заперечування одних другими, або в ще гіршому випадку базою для особистих амбіцій. В основному до сьогодні УККА був таким, як повинен бути. І в інтересі цілого нашого громадянства є, щоб він — після впровадження дальших удосконалень і змін — залишився таким. Він бо мусить іти з духом часу, іти на переді громади, вести її, а не штикульгати в хвості подій. Чи є загроза виходу якихось організацій з УККА? Так, така загроза є! Є немалі організації, незадоволені з різних потягнень чи загальної політики УККА, які ставляють перед собою питання виходу звідти. Питання ці стаяляють вони нераз під тиском вимог з терену, вимог тієї частини громадянства, яку вони репрезентують і було би немудро замикати на це очі. Але цьому можна зарадити без особливих труднощів. Вистарчить, коли 6. Конвенція УККА успішно подбає про те, щоб ново вибрані органи УККА: 1) присвятили максімум своєї уваги властивим їм справам, тобто насамперед справам розбудови українського життя в ЗДА; 2) Не відтягалися від матеріяльної допомоги в такій чи іншій формі політичній боротьбі української еміграції; 3) Зміцнили допоміжні українській політичній акції та були в них не з ніким не звязаною кометою, що «жене куди хоче», а діяли в зрозумілій координації чи принаймні контакті з властими українськими політичними чинниками; 4) З однаковою увагою ставилися до вимог всіх елементів, що входять в склад УККА та не допустили до майоризації одним чинників другими, бо в УККА немає кращих і гірших, а є всі однакові; 5)Справи полагоджували на базі спільних рішень, а не ставили частини УККА перед доконаними фактами і то такими, що з ними не завжди можна погодитися.

Коли надходяча 6. Конвенція поставить ці справи саме так і коли зобовяже нові органи УККА притримуватися такої постановки, тоді ми можемо бути впевнені, що не лише не буде ніяких виходів з УККА — а це значило би упадок УККА, як загальної української інституції — а навпаки, він вийде на прямий шлях дальшого розвитку і росту. А це є і мусить бути ціллю нас усіх. УККА є особливим здобутком, є найкращою в даних умовинах плятформою вирішування і реалізації всім нам спільних справ та водночас є він свідоцтвом величезного вироблення українського громадянства і його зорганізованих груп, які вчинками показують, що вміють групове, партикулярне, світоглядове і конфесійне підпорядкувати великому загальному. І тому ми впевнені твердо, що 6. Конвенція не буде кроком взад, не буде місцем розриву, а місцем ще більшого спаяння, ще більшої координації і зросту зусиль на благо єдиної всім нам спільної Справи.

Ю. Степовий

Баталіонний комісар

А за півгодини до восьмої Фрідман уже сидів на переговорній і з нетерпінням чекав на виклик, він у цей час усе передумав і про в'язницю в Махач-Кала, і про виключення з партії, і про свої давні «гешефти» на Ніжинщині. Аж ось телефоністка вигукнула:

— Товариш Фрідман! Говоріть з Бобровицею, кабіна ч. 3.

— Я тебе слухаю! — відповів тремтячим голосом Фрідман.

— Усе в порядку, ти не затримуйся, бо комунгосп мене атакує за квартиру. Завтра на вечір, щоб був у Бобровиці. Привіт від моєї дружини! Вітай свою маму! Нехай не плаче за Ніжином та поскорше збирається!

— Я завтра не можу бути, бо ще не маю підводи, буду післязавтра.

— Кінчайте розмову! — перервала телефоністка.

У телефонній трубці щось загуло, зашипіло і на тому Гриша повісив трубку.

Хутенько повернувся додому і розповів усе матері. Хава плакала від радости і тут же повідомила сина, що вона готова й завтра вранці, що вона вже все спакувала, а тільки лишилося жлукто в повітці та старі ночви, які вони якось притулять не запакованими на возі. Гриша засміявся при згадці про жлукто і ночви, але не перечив старій.

Так минув ще другий день в турботах, в підшуванні візника, в остаточному допакуванні речей, а третього дня зовсім вдосвіта по вулиці Фрунзе, поскрипуючи і підстрибуючи на вибоях, повільно рухалася доверху навантажена підвода в південному напрямку від Ніжина.

Гриша підохочував візника, щоб скорше рухався, бо не хотів, щоб бачили знайомі його лахи на возі, особливо йому не хотілося, щоб хтось побачив, що на самій горі навантаженого воза у трюхлих і покритих цвіллю ночвах красувалося старе жлукто, ув'язане з чотирьох боків мотузками, як найдорожчий скарб кількох поколінь Фрідманів.

Зрештою, все пройшло гаразд, проїхали містом ще затемна, а вже далеко за Носовкою тільки показалося червоне коло заспаного сонця, що показувало перші свої несміливі проміння і благословило день Божий.

А зовсім вечором Хава метушилася в новій квартирі, розставляла убогі меблі, стелила матраси на ліжках, перетрушувала, виправляла лахи, а Горохівський реготався, хапаючися за живіт із старого жлукта.

Другого дня Фрідан був уже на приймальному пункті Бобровицької Союзпищнини. Він ходив поміж стосами шкіри, хутер, щетини, кінських хвостів, вдихаючи давно знайомий і дорогий йому аромат.

Праця Фрідмана йшла якнайкраще, він себе швидко виявив досвідченим знавцем шкіри, хутер, а особливо щетини і кінських хвостів. За короткий час одержав першу премію за ударну працю, а на жовтневі свята був відзначений наказом по обласній конторі заготівель як перший прийомщик в області.

Мати раділа успіхами сина, щаслива була безжурним і затишним життям. А взимку Гриша одружився на сестрі дружини. Горохівського, що працювала в Бобровицькому райпаркомі. Хава ще більше відчула себе щасливою. Вона невимовно тішилася чудовою ідилією родинного життя сина. Їй лишилося поратися біля хати, готувати поїсти для дітей та вичікувати онуків. Так на новому місці почалося нове і ідилічне життя Гриші Фрідмана.

А десь у кінці березня місяця Гришу викликали до Бобровицького райпаркому. Спочатку він налякався, бо вирішив що щось зле сталося з його дружиною. Він залишив працю на пункті і не пішов, а просто побіг до райпаркому.

У приймальній секретаря його зустріла дружина. Вона була усміхнена і весела.

— Щось, напевне, про твою справу від ЦКК, бо сьогодні одержали великі пакунки просто з ЦКК, — повідомила Ґеня чоловіка. Вона також сказала йому, що у секретаря тепер нема нікого, що він може заходити просто.

Фрідман тремтячою рукою постукав у двері кабінету секретаря. Звідти почулося: «Можна! Зайдіть!»

Секретар зустрів Фрідмана також приємно і з посмішкою на устах. А подаючи руку, промовив: «Вітаю вас, тов. Фрідман з відновленням в партії!» І на цьому подав йому партійний квиток, який обходив Дагестан, Москву і, нарешті, повернувся до Бобровиці. Фрідман зразу впізнав у шкіряній обкладинці. з витиском золотими літерами свій партійний квиток. Його руки аж затряслися, беручи від секретаря так давно втрачений через того проклятого Санька Мокрининого свій скарб. Разом з партійним квитком секретар передав Фрідманові і витяг постанови президії ЦКК, де значилося, що відновити в членах партії і званні батальйонного комісара, але без повороту в кадри, а залишити комісаром резерви.

Цього Фрідман тільки й хотів, бо вже не мав ніякого бажання після затишного родинного життя з своєю любою Ґенічкою знову повертатися до сірих

касарень. Не хотів і міняти чудового аромату свого приймального пункту на вічні політінформації, семінари з політруками і подібні військово-касарняні будні.

Він тут же подякував секретареві і вийшов, а Генічка не витримала і тут же біля дверей розцілувала свого дорогого Грішу, бо вона по своїй жіночій цікавості все підслухала під дверима і вже була в курсі щасливої хвилини свого чоловіка.

Фрідман, повертаючись з райпаркому, не чув ніг під собою, вони так легко несли його, неначе вітер в полі осінньою порою котить висохлу кураїну або перекотиполе. Він не пішов до приймального пункту, а забіг по дорозі до кабінету свого начальника Горохівського.

Товариш Горохівський був у доброму настрої. Він дуже мило зустрів свого прийомщика, тут же показавши йому листа від обласної контори, в якому обласний начальник просив його подати розгорнену характеристику на прийомщика Фрідмана з метою дальшого просунення його по службовій драбині в системі Союзпушнини.

— Тепер можеш сміливо давати характеристику, бо є чим її підкріпити! — весело вигукнув Фрідман. — Ось прошу! — Він подав Горохівському витяг з постанови ЦКК і свій партійний квиток.

— О! Прекрасно! — так само радісно відповів начальник райвідділу Союзпушнини. — Тепер, Гриша, я маю одну важливу ідею, ти мусиш з нею погодитися, я ж у свій час тобі допоміг.

— Давай без передмови, я погоджуюся авансом на всі твої ідеї.

— Отож, моя дружина давно морочить мені голову, щоб переїхати до Чернігова, знаєш, вона не призвичаєна до села, а тим паче, що всі її родичі мешкають в Чернігові, ти мені зробиш велику прислугу, коли погодишся перебрати від мене Бобровицький райвідділ, а я буду проситися до обласної контори.

— Давай руку! Пиши! Я на все погоджуюся, якби тільки тобі було краще, — друзі потиснули один другому руку і вирішили обробляти обласне начальство на таку комбінацію.

Після розмови з Горохівським Гриша не витримав і побіг до матері, щоб порадувати стару такою чудовою новиною.

Хава сиділа собі в кухні і мирно драла пір'я, це була найбільше приємна для неї розвага, коли не мала чого робити по хаті. У плиті потріскували сухі дрова, наповнюючи хатню тишу приємною музикою. Біля плити, на скамейці, дрімав чорненький котик, найближчий друг Хави в її самітності, коли син і невістка були на праці.

Гриша прожогом стукнув дверима, що стара аж підстрибнула з місця, а чорненький котик схопився, мов ошпарений і стрибнув просто на ліжко, що стояло неподалік від плити.

— Що таке, моя дитино? вигукнула перелякано Хава.

— Усе добре, мамо! Мене відновили в партії і в званні комісара!

— Ой вей! Ой визмір! — вигукнула крізь сльози стара, — то це знову в ту прокляту армію?

— Ні, ні, мамо, ні в яку армію, залишаюся в гражданці.

— Слава Тобі, Господи! — перехрестилася по свойому Хава, — будь вона неладна та армія, — додала.

— Так оце ти його й прибіг сказати?

— Так, мамо, це ж велика для мене радість, це велике щастя.

— Може дадуть і більшу посаду тепер, як партейному?

— О! Напевне! Мені вже пропонують начальника райвідділу.

— Ой вей! Ой везир! Бери, синочку, не вагайся за гиж заслужуєш не тільки на районового, а й на обласного міг би бути. Біжи, дитино, скоріше до Генічки та похвалися й їй.

— Геня вже все знає, бо я її бачив у райпаркомі.

— І знає про посаду?

— О, ні, ще не знає. Я побіжу до Гені.

Він негайно залишив стару і подався до райпаркому, щоб порадувати дружину з просуненням по службі. Але тут же в прихожій зустрів воєнкома, який чемно привітався з ним, поздоровив з відновленням у партії і попросив його о 8 годині вечора зайти до воєнкомату.

Запрошення до воєнкомату так налякало Фрідмана, що він забувся вже за Генічку, забувся їй похвалитися, а зразу повернувся до приймального пункту.

На приймальному пункті вже всі працівники знали останні новини про Фрідмана, бо Горохівський так, ніби, не в значай, постарався вже для друга зробити все, щоб піднести й до того великий його авторитет. А тому всі колеги і інші співпрацівники пункту якось особливо підлесливо зустріли ням у партії, а хто поменше рангом і не насмілю- Фрідмана, деякі тиснули руку, вітаючи з відновленвався тиснути руки, той мило посміхався до нього і помахував стверджувально головою, що, мовляв, я також радий за ваші успіхи.

Фрідман з нетерпінням чекав на вечір, щоб, зрештою, не мучитися з тим воєнкомом, що він від нього хоче? Гриша найбільше лякався повернення в кадри РСЧА, бо він уже так звикся з новим місцем праці, так у нього все пішло добре, а тут ще й така блискуча перспектива в майбутньому. Він незабаром стане сам господарем райвідділу, він сам буде нав'язувати зв'язки з районовими різними постачальними пунктами, а то цим займався Горохівський і хоч він і добрий друг і приятель, але

все ж треба було, скажемо як дістати за хутра матерії, ділитися на двох та ще й до того, звичайно, Гриші менша доза, бо Горохівський же таки начальник.

І ось прийшов довгоочікуваний вечір, Фрідман попросив матір поблагословити, а Ґенічка побажала щастя і він відправився до военкомату.

Военком прийняв Фрідмана в кімнаті з обоитими войлоком дверима і з заґратованими вікнами, — секретна кімната з мобплянами. Тут военком говорив з Фрідманом в чотири очі і одверто як з комуністом.

— Ви, товаришу Фрідман, як вам відомо, відновлені в партії і в званні батальйонного комісара, з поміткою залишення в запасі. Але не подумайте, товаришу, що це є якесь зниження для вас, ні, бо ось прошу звернути увагу на категорію запасу, — він показав йому якийсь таємничий значок, на якому й Фрідман не розумівся.

— А що це значить? — майже тремтячим голосом запитав Гриша, все ще боючиіь кадрів.

— А це значить резерва особливого призначеиня, т. б. ви призначаєтеся комісаром «істребітельного» батальйону на випадок війни.

Слово «істребітельний» на Фрідмана справило дуже неприємне враження, бо хоч він і кінчав военно-політичну школу, хоч і служив деякий час у кадрових частинах червоної армії, хоч і вчив бійців до останньої краплини крови битися з ворогом, але засадничо був проти вбивання людини людиною. Святе письмо, на якому вчив його покійний Лейба зробило своє і тому на нього оте слово «істребітельний» вплинуло дуже зле. Він попросив военкома докладніше з'ясувати йому значення «істребітельного» батальйона.

— На випадок війни, — пояснював военком, — ворог засилатиме в наше запілля диверсантів, шпигунів, а також місцевий контрреволюційний елемент намагатиметься використати военну ситуацію і шкодити нам. Тож будуть створені з місцевого нашого активу: комсомоольців, партійців і взагалі лояльних позапартійних людей «істребітельние» батальйони, у завдання яких і входитиме боротьба з диверсантами та шпигунами.

А коли вже Фрідман збирався відходити, залагодивши формальні справи з документами, военком, так ніби між іншим, додав:

— А на випадок вторгнення ворога на нашу територію, «істребітельний» батальйон автоматично переходить у партизанський загін і діє в запіллі ворога.

— Того не може бути, щоб ворог захопив нашу територію, — перелякано заперечив Фрідман.

— Певне, що не може бути, але на всякий випадок все треба передбачити.

— Товариш Ворошилов недвозначно сказав, що бити ворога тільки на його території, — вставив Фрідман, бо дія в запіллі ворога остаточно збила з пантелику, у нього аж мурашки попід шкірою поповзли.

— Ну, товаришу Фрідман, на цьому закінчимо нашу справу, бувайте здорові! Военком подав Фрідманові руку і на тому розійшлися.

Гриша поквапно поспішав додому, але йому ніяк спокою не давав отой додаток военкома: «Діяти в запіллі ворога». Він себе переконував у думках, що Ворошилов же не буде на вітер кидати таких слів: «Бити ворога на його власній території». Зрештою коли він підходив уже до свого мешкання, то правота вислову Ворошилова остаточно його переконала, і він зайшов до хати в прекрасному настрої.

Вони ще довго сиділи за столом, пили чай і розмовляли про виклик Гриші до военкомату. Ґенічка тішилася, що чоловік залишається дома навіть на випадок війни, хоч Гриша найголовнішого і не сказав про «дії в запіллі ворога». А особливо тішилася Хава, що, зрештою, її син уже ніколи не від'їде, що вони разом житимуть, як у Бога за пазухою, що, дасть Бог, Гриша скоро стане начальником районного пункту, що тоді на них чекає не життя, а суцільна масляна.

Другого дня Гриша похвалився про все своєму начальникові Горохівському, який також був дуже задоволений, що його майбутній заступник назавжди залишається в Бобровиці. Це давло Горохівському ще більше шансів на скорий виїзд до Чернігова.

Життя на районовому пункті Бобровицької союзпушнини текло своїм нормальним руслом. Щоденно з сіл поступали великими партіями заготівлі пір'я, щетини, кінських хвостів, хутер, бо колгоспи із шкіри лізли, але «норми» виконували. Гриша іноді непомітно для інших працівників, набирав до кишень пір'я і приносив матері, щоб мала чим заповнити вільний від домашньої праці час. Частенько виїздив на села, де вже мав досить зв'язків з колгоспним начльством і завжди привоив і масличка і нову пір'я на живій курці і матерії і взуття — все ішло якнайкраще. Тільки б жити та, як каже приспів'я, Бога хвалити.

У травні місяці Ґенічка залишила працю по вагітності і сиділа дома, Хава дуже піклувалася за невісткою, не давала їй навіть води самій набрати, а все прислужувала, годила, пестила і з нетерпінням чекала на онука.

Горохівський весь час займався своїм: він часто виїздив до Чернігова, переговорював з обласним начальством, домовлявся, так що останнім часом він хоч і рахувався начальником, але все лежало на товаришеві Фрідманові, навіть співробітники вже майже не зверталися до Горохівського, а все до Григорія Львоича, так Фрідмана тепр величали підлеглі, бо Горохівський ні від кого не таїв своїх задумів.

Зі закулісся процесу СВУ - СУМ

В «Нових Днях» між 1952-м і 1954-м опубліковано спогади і свідоцтва інж. К. Туркала, Л. Івченко й Наталії Павлушкової про учасників процесу СВУ — СУМ. В тих спогадах подано багато дуже цінного матеріялу, ілюструючи як методи слідства так і характер совєтського «судівництва». Очевидно автори спогадів малюючи саме тло процесу мусіли були обмежуватися свідченнями, які й сьогодні не можуть бути «матеріялами» для совєтських органів безпеки, не можуть пошкодити тим, які залишилися «на волі» у большевицькій тюрмі народів.

Я ніколи не мав безпосереднього відношення до самого процесу СВУ — СУМ. Але мені не раз доводилося бути свідком подій, з процесом посередньо звязаних. Про цих кілька випадків хочу дещо сказати.

Перший раз я довідався про існування «якоїсь» конкретної протибольшевицької УКРАЇНСЬКОЇ організації в Україні ще в осени 1927-го року, перебувавши в одній з камер ОГПУ в Києві на Липках та в Слідчому Корпусі київського Бупру на Лук'янівці.

Десь в квітні або в травні 1928 р. в «нашу» набиту камеру було вкинуто кількох хлопців з київщини й житормищини. Перший час вони трималися гуртом й ми припускали, що це чергова партія «троцкістів». Але, як завжди, і вони не могли дещо не оповісти про себе, зокрема в стані обурення, повертаючися з нічного переслухання від слідчого.

Наймолодший між ними був К., хлопчина років 15-ти з села М. Одного разу він повернувся до камери надзвичайно обурений й голосно почав оповідати своїм товаришам про те, що слідчий був запропонував йому чаю й ковбаси, рівночасно випитуючи про сходини молоді, які відбувалися десь під грушою в полі під проводом сільського вчителя. Найбільшим закидом було, що мовляв на тих сходинах вивчалося Історію України за книжкою, автором якої був проф. М. Грушевський. Тоді в тій камері я довідався, що у слідчого говорилося про те, що учитель той мав якесь відношення до проф. Єфремова. Яке саме відношення — зараз пригадати не можу... Тоді я довідався, що таких груп молоді разом зі своїми учителями було ув'язнено багато й що не всі вони потрапляли до Києва. Цікаво, що згадуваний хлопець зі села М. був сиротою й був пастухом, який випасав громадську череду.

Звучить то неймовірним, але сталося так, що я будучи «на поруках» умудрився потрапити до «робітничо-селянської» Червоної Армії. Пильне око гепеушників видно недописало, бо ж було дуже легко мені довести, що всі мої твердження в анкетах Київського Воєнкомату про те що я зроду під судом і слідством не був — не відповідали правді...

Взимі 1929 року наш полк дістав надзвичайне доручення: було сказано червоноармійцями-юзистами обсадити апарати Харківського Центрального Телеґрафу (ЦТК). Тому що полк мав лише одну чоту юзистів — ми всі були звільнені від будьяких нарядів й розділені на три групи, які по черзі мали обслуговувати телеґрафічні апарати Юза і частинно Бодо. Цивільних службовців було від апаратів цілковито усунено за винятком дівчат-комсомолок, які розносили до апаратів тексти, призначені до передач й відбирали приняті телеґрами. Задовго до початку процесу СВУ — СУМ в його стадії, що відбувалася на кону Харківської Опери, — ми — юзисти харківського телеграфу мали перед очима жахливий образ того, що діялося тоді по цілій Україні. Мені самому доводилося приймати сотні телеґрам з таких віддалених осередків, як Маріупіль, Балта, Кіровоград, Проскурів і т. д., не говорячи про такі місцевости, як Суми, Полтава, Конотоп і т. д. в яких стояло сотні і сотні прізвищ людей, які зверталися, як ЗАСУДЖЕНІ по справі СВУ — СУМ — з проханням про зм'ягчення вироку до Всеукраїнського Старости Петровського.

Хоч, правда, нам було наказано передавати телеґрами «про помилування» позачергово, навіть відкладаючи на бік «блискавки», «посівні» й звіти Москві різних Комісаріятів Харківського Уряду, — все ж я не пригадую ЖОДНОГО випадку ПОМИЛУВАННЯ чи ЗНИЖЕННЯ МІРИ КАРИ, визначуваної різними Виїзними Сесіями і «Трійками». Ці телеґрами не були зашифрованими й з них ми знали про що йшло, знали про масове винищування українського активу. Рівночасно передавалося безліч зашифрованих телеґрам органів ОГПУ, на яких поруч ключа до шифру стояло «СВУ», примітка, яка теж вимагала ці телеграми слати позачергово. Тяжко собі навіть уявити, що могли означати ті п'ятизначні цифри шифрів, яку кількість імен «безіменних» героїв вони в собі таїли...

Про зміст передач нам було катеґорично заборонено балакати навіть між собою. Але не значить, що ми — червоноармійці-юзисти 3-го Полку Зв'язку виконували свою роботу механічно, не вникаючи в її зміст. Між собою ми таки на цю тему не балакали, бо то було занадто вже ризиковано, але му-

шу тут навести випадок, який промовляє більш, ніж слова.

Тому що ми були звільнені від всякої служби в полку й мали багато вільного часу для відпочинку після 8-годинної обслуги апаратів на телеґрафі — ми ухитрялися правдами і неправдами вислизнути поза мури касарень на довше, ніж на приписані 8 годин з додатком на ходу з Москальовки до міста і назад. Одного разу нас троє — командир рою й двох рядових — блукали по Сумській. Зайшли до кіно, де вперше побачили й «почули» звуковий фільм: півень справді вилітав на тин і таки ку-ку-рікав, хоч... може звук і не покривався з витягуванням шиї й тріпанням крил, або — переконалися, що коли на екрані якась калужська баба торхкоті па дерев'яними ложками — було при тому й щось чутно. Вийшовши з кіно, ніби перед тим зговорившися чомусь всі троє опинилися перед будівлею Опери... Чути гучномовці передають якісь запити Любченка. Не густо на хідниках слухачів, які все оглядаються, ніби бояться, щоб на них не звалилося щось... Біля входу до Опери варта, яку несе наряд 4-го полку ОГПУ. Гвинтівки при багнетах й чомусь навіть у вартових ремінці кашкетів спущені під підборіддя. Теж на площі стійки. Здавалося б — пройти мимо, бо ж ніхто з нас перепусток до Опери не мав (наскільки знаю цілий полк чи не мав перепустку лише для комісара полку...), але ми питаємо вартового чи не можна нам «заглянути туда». Перш грізно прикрикнув на нас, а потім порадив звернутися до «караульного начальника» вже у вестибюлі. Першу перешкоду подолано! Карнач теж визвірився, навіть був наказав, щоб ми відрапортували у себе в полку, що без перепустки хотіли дістатися на процес, але потім зм'як (у нас з ними були спільні підшефні підприємства, а значить і спільні знайомі харков'янки) і... дозволив «поглазеть с ґальоркі».

Дуже кортіло нам прочитати, що саме було попідкреслювано червоним в примірниках ЕМІҐРАЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ, розложених під шклом у вестібюлі, але... ми прекрасно знали, що занадто багато очей слідкують за тими, які цікавляться тим, чим громадянам СССР цікавитися не вільно. Здалека я встиг мимоходом прочитати лише під якоюсь статтею Ніковського. Та, здається, наголовок на білому журнальчику «Тризуб»...

На кону відбувалася дія, про суть якої ми знали вже забагато... Праворуч за дерев'яним парканчиком ряди підсудних. Бачу Чехівського, промови якого не раз чув в Києві. В моїй свідомости митрополит Липківський і Чехівський були стовпами нашої Церкви. Я ж киянин — багатьох з них знаю. Покійному Батькові Української Коопрації — членові Парафіяльної Ради св. Софії — я переписував на-чисто його патріотичні віршування: о, там було за що посадити!.. Ліворуч — цапина борідка (як у Ільїча) Любченка, довжелезний стіл, на якому вряд стоять в чорних палітурках «діла» підсудних й решта тих, які вірно здійснювали засади, принесені в Україну на багнетах Мурав'йова.

«Публіки» в залі на наше здивовання не так і багато. Багато місць порожніх. Але публіка, видно, підібрана: коли хтось за столом «суда» легенько заплеще в долоні — заля занадто одностайно підплескує. Загадка скоро розв'язується: напроти в ложі першого ярусу бачимо уніформованого радіотехніка з 4-го полку ОГПУ, який контролює радіопередачу зі «залі суда». Це плещуть ДЛЯ НЬОГО, бо в етер аранжерами процесу муситься передати те, що передбачено програмою «дії» на цьому історичному кону! Помічаємо й інше: в деяких місцях відповіді підсудних завмирають в такт маніпуляцій біля апарату радіотехніка. Видно той виключає апарат тоді, коли відповіді «не відповідні». Тоді голосники розміщені по залі Опери — мовчать.

І стався випадок: хтось з ґальорки кинув якийсь предмет (ніби зім'ятий в кульку папір) на кін між підсудних. Чи то якийсь комсомолець кинув чимсь В ПІДСУДНИХ, чи може хтось в той спосіб хотів ПЕРЕДАТИ ЗАПИСКУ ПІДСУДНИМ, але зчинилася така метушня на ґальорці, що ми всі троє не чекаючи на з'ясування справи, заки не зачалася перевірка перепусток — вскочили в бічні двері й чим дуж хода на вулицю. Кому хочеться з ролі глядача попасти в роль діевої особи?

На вулиці ми говорили про все, але про бачене, ба навіть про те, що ми ось тільки що були свідками величезної трагедії — не впало ані одного слова. Слова були зайві, бо ми знали, що «там» ми були не лише цікавости ради.

До всього варто додати, що 3-ий полк Зв'язку належав до складу 23-ї дивізії, комплектованої майже виключно з українців.

І нарешті десь навесні 1931 року нишпоричи в підвалі Київського Художнього Інституту, шукаючи «чогось» на чому можна було б розпочати чергову композицію «П'ятирічки в чотири роки» я натрапив на ТРИЗУБА, намальованого вугіллям на стіні. Справжнього Українського Державного Тризуба! Він був намальований в підвалі в закуткові, куди денне світло ніколи не заглядало і я відразу згадав про катакомби перших християн і... про дев'ятьох, які з Інституту зникли у зв'язку з процесом СВУ — СУМ.

М. Михалевич

І. Жила

ІДЕЙНІ ОСНОВИ „КОБЗАРЯ"

(З приводу появи 4-го тому «Кобзаря» у В-ві «Тризуб»)

Проф. Ол. Дорошкевич, виходячи з марксистських основ, вважав Шевченка продуктом доби, назвав його вічним, але не поважився ствердити його ґеніяльности, бо це переросло б вузькі історичні основи його підходу й поставило б поета на п'єдесталь великого національного борця за визволення, що є в супереч советським наставленням, яке вважає Шевченка лише за революціонера-демократа. Історія показує нам, що Шевченко не є лише продуктом доби, а насамперед, людиною великого духа, пророком і ґенієм з глибоким патріотично-ідейними основами, які він виніс з кріпацького роду, виссав з молоком своєї матері, присвятив їм своє життя і поклав їх в основу своєї багатогранної творчости.

XIX століття, в якому виріс і творив Тарас Шевченко принесло нам національне відродження і стало добою наростання нових ідей соціяльно-політичної перебудови нашого суспільства. Як відомо переяславський договір і згодом полтавська програна потрясли до основ українським суспільством і мали тяжкі наслідки для дальшого розвитку українського народу. На початку XIX століття неволя причинилась майже до повного змосковщення всіх вищих українських верств і викликала великий занепад української національно-політичної думки. Діячі українського відродження XIX століття, виховані в умовах російського життя, не зважаючи на їх наставлення і шляхетне бажання, не могли ніяк визволитися цілком від культурних і політичних впливів Москви. Не забуваймо, що після скасування автономії України й зрівняння козацької старшини в правах з російським дворянством, національне життя на Україні поволі занепадає. На Лівобережжі прийшло до змосковщення, а на Правобережжі до спольщення, так, що український нарід стояв перед загрозою своєї національної загибелі. Тимчасом із заходу разом з полками наполеонської армії, що йшла на Москву, прийшли нові революційні ідеї, які швидко розповсюдились і причинились до українського відродження. Звичайно, це відродження проходило в атмосфері постійного хитання, через брак твердих, ясних національних позицій. Багато передових людей того періоду або замикались в окремі гуртки, без зв'язку й впливу на маси, або розпливались в загально-російських організаціях, втративши своє національне обличчя. Такі зміни помічаємо навіть в діяльности визначних діячів українського відродження, як Костомаров, Панько Куліш, Михайло Драгоманов, що грішив подвійністю позицій українського й російського діяча, як це потім закидала йому київська «Стара Громада». Отже, життя і діяльність наших визначних діячів того часу давали приклади духового роздвоєння, як наприклад Гоголь, тощо. При чому пам'ятаймо, що в той час зростає тиск деспотичної Москви на Україну, свідоміші представники нашого громадянства були під постійними ударами московських переслідувань, що в багатьох випадках причинилось до вичерпання їх сил і розпорошення їх енергії. Одинокий, з поміж головних діячів відродження, який не захитався, не піддався денаціоналізації і до кінця залишився твердим і незломним у своїх переконаннях і у своїй вірі був Тарас Шевченко.

Шевченко дав в своїй творчості вияви гарячого патріотизму та політичного радикалізму. Він гостро виступав проти поміркованости своїх співтоваришів. Він вимагав рішучої дії, вважаючи що стан поневолення українського народу дійшов до вершин й йому треба задати удару. Але бадьорий і сильний голос Шевченка не знаходив необхідної співзвучности. Цим пояснюється, що навіть Шевченкові поезії не були в силі відвернути української молоді від захоплення загально-російським рухом і не могли змінити аполітичних настроїв серед українофілів.

Головною причиною малого впливу поезій Шевченка на політичну активізацію тодішнього українського суспільства було те, що українська національно політична думка в той час знаходилась в стані великого занепаду й не мала ще ніякої скількибудь міцної опори навіть серед свідоміших українців. Михайло Драгоманов в праці «Шевченко, українофили і соціялізм», (Женева, 1897 рік), розглядав творчість Шевченка методою близькою до історично-матеріялістичної, й дійшов до неґативного висновку, мовляв: «Кобзар, це зерно, яке пролежало в коморі і не послужило в свій час, коли було свіже, а тепер уже й мало навіщо годиться». Однак, оцінка Шевченка постійно переходила еволюцію, українофіли, що мали дві рідні мови, вважали Шевченка за простонароднього поета. Куліш ствердив це ясно в замітці «Чого стоїть Шевченко як поет народній»?, а Костомаров визнав: «Народ наче обрав Шевченка співати замість себе». Ця думка простонародности покутувала довгий час і то не тільки серед старшого покоління, але ці фальшиві інтерпретації прищеплювались молоді, їх заводилось до шкільних підручників. І так стає ясно, що сучасники Шевченка, які мали змогу чути його полум'яні поезії безпосередньо з його уст, не пізнали їх вартости й не дуже високо ними дорожили.

Вони розміняались в стражданнях своєї доби, вони оглухли на протести проти безправ'я свого народу, вони не бачили густих народніх сліз, його терпінь і тому зрозуміло, що голос Шевченка, що вийшов з кошмару кріпацтва, яке закарбувалось в його душі й серці, був для них радикальним, непосидющим й вони замість об'єднуватись навколо його як борця, гальмували його зусилля. Тількищо в 1892 році Вартовий-Грінченко в «Листах із Наддніпрянської України», друкованих у «Буковині» в Чернівцях, проголосив Шевченка національним поетом-пророком і поставив націю, як нову ідею української літератури.

З того часу творчість Шевченка знаходила більше й більше зрозуміння, а його спадщину почали трактувати не як простонародний вияв душі поета-страдника, а як національний скарб, що не тільки розкриває чудову картину минулого, але залишає дороговказ на майбутнє. І так коли XIX століття було глухим на клич поета, то пізніші десятиліття принесли відгомін для його ідейности й почали запалювати покоління для національної праці, для України, виконуючи великі заповіти поета. І тому, слушно заявив Михайло Грушевський («Україна», 1925., книга І), що «Творчість Шевченка не закінчила своєї еволюції з його смертю так, як його приймає українське громадянство, що безнастанно еволюціонує».

Денис Лукіянович («Сьогочасне й минуле», 1939) писав: «Шевченко, геніяльний мистець, був і на справді великим мужем, бо здолав відвернути хід історії своєї нації, тому оцінки його ніяк не вмістиш у рамки чисто літературної критики, а ще він і мученик за ідею — це зродило Шевченків культ, яким тішаться не всі великі творчі постаті в поході людства, а тільки ті, що дали нації нову релігію. Та саме в цьому культі, як і в політичних елементах поетової творчости, притаїлися поважні ускладнення: розгляд мистецьких цінностей поета зійшов на дочіпку до його життєпису і т. зв. «значіння Шевченка», а всі політичні партії послугувались ім'ям поета у своїх суто політичних інтересах. Особливо ж після останньої війни та революції розгнуздалась на цьому тлі кровожадна клясова боротьба за Шевченка. Це ж визвольні війни приблизили нас до джерел Шевченкового надхнення, на всіх землях ми пережили те, що було його мрією та метою його пісні. Воєнні події навчили нас розуміти його слова, і це є той духовий чинник, що створив новий підхід до Шевченка-державника, Шевченкові ж портрети на військових та державних прапорах і установах, колосальний зріст тиражу його писань вимовно потверджують близький безпосередній зв'язок між поновою української державности і Шевченком. А революції, що крізь її пожежі й дими пробилась українська держава, північний сусід надав і космополітичний і соціяльний характер. Цим засобом він розпалив братню міжусобицю, в якій здобути душу громадянина через Шевченка намагались червоні замасковані «космополіти».

З того часу маємо деякі брошури, як наприклад, Микола Шаповал «Шевченко й самостійна Україна»», де автор прирівнює поета до Христа. Автор закінчує свої міркування, що «Коли б Шевченко був живий, ви побачили б його в ряді активних борців у вільних козаках, чи січових стрільцях». Любченко в статті «Червоний Христос» (1920) називає Шевченка Христом соціялізму й стверджує, що, мовляв, пророцтва Червоного Христа сповнились у революції.

Большевики з перших днів боротьби за владу взялись за Шевченка й з того часу використовують його спадщину всюди там, де їм потрібно. Його ім'я вони тісно зв'язали з вимогами хвилини. Шевченко й його багатограння творчість впали жертвою большевицької фальсифікації і насильства.

«Хто скаже, що большевики не шанують Шевченка? Будь ласка! Твори друкують? Друкують. Пам'ятники ставлять? Ставлять. Музеї відкривають? Відкривають. Ювілеї справляють? Безумовно! Хто скаже, що Шевченко у большевиків не в пошані? Це дурноголові слуги царизму висилали в роковини Шевченкових днів на його могилу в Канів поліцаїв. Сьогодні при большевицькій владі на могилі в Каневі музей. Туди ідуть щоденно прогульки селян, робітників, молоді, дітей. Там штат спеціяльних агітаторів. І в свідомості кожного, хто побував на могилі Шевченка, втовкмачено, що ідеальним ладом, про який тільки і мріяв Шевченко, був большевизм». (С. Кричинський «Шевченко й большевизм», Краківські Вісті», 1944).

Шевченко для большевиків — це революціонер-демократ, який разом з великими російськими революціонерами-демократами, як Герцен, Чернишевський, Добролюбов «кликав народ на боротьбу з самодержавством, яке перетворило колишню Росію в тюрму народів». При чому ця «Братерська дружба з кращими носіями визвольної мислі великого російського народу окрилювала Тараса Шевченка і формувала його свідомість, загартовувала його в боротьбі з царатом». Це ті стандартні фрази, які виповнюють академічні видання, звичайно, що правди в тому мало, а доказом поетова полум'яна творчість, яка вогнем зненависти звернена якраз проти Москви й москалів.

Однак большевицька філософія — матеріялістична діялектика, дає большевикам широкі можливости підробляти й фальшувати все, що для них необхідне. Ця філософія дає їм широкі можливости пояснити все й навіть найбільш випадкові явища суспільної структури.

«Історично матеріялістичний підхід до Шевченка, — як пише Денис Лукіянович — відкидаючи тезу наче б то великі мужі формували історію, приймаючи, що самі вони є тільки твором доби, в якій живуть і діють, вимагав усебічного вивчення соціяльно-економічної структури Шевченкової доби. Єдино це вивчення дає ключ до соціологічного змісту Шевченкових творів, а тільки зміст творів, не їх мистецька форма рішає, що в Шевченкових творах є важне, в чому відбивається поетова доба, що з його поезій придається до сформування клясової свідомости пролетаріяту». І так А. Річицький у студії «Шевченко на тлі епохи» (1923 і 1925) вважає, що поет ніколи не вийшов поза межі його мужицької філософії, а додумавшись до ідеології передпролетаріяту він попав у євангельський християнізм із братолюбієм. Поетова творчість перейшла еволюцію від національної романтики до соціяльної революції, а напрям цій творчости дала — клясова основа. Соціялістом у сучасному значінні поет, на думку Річицького ніколи не був, але боровся за визволення передпролетаріяту ,тобто цієї суспільної верстви, що з розвитком капіталізму видала з себе теперішній пролетаріят. Автор робив всі зусилля, щоб науково обґрунтувати погляд на Шевченка як клясового поета. Це була перша марксистська монографія про Шевченка. Коряк в «Боротьбі за Шевченка» називає поета революціонером і великим пророком пролетаріяту. На його думку Шевченків «гріх молодости», це його національний романтизм, який він приписує впливам Міцкевича, мовляв, Міцкевич захопився польськими шляхетськими традиціями, а Шевченко гетьманщиною, але згодом, коли поет набрався суспільної свідомости, він, мовляв, картав гетьманів нарівні з усіма гнобителями народу. Коряк доказує Шевченкову клясовість не тільки змістом його творів але й фактом, що Шевченко писав по російськи.

В 1933 році пленум ЦК КП(б)У ствердив саботаж і контрреволюцію не тільки Єфремова, Дорошкевича, Скрипника, але навіть і Річицького й Коряка. Большевики обсадили тоді УАН своїми людьми й поставили перед ними завдання змити з Шевченка геть т. зв. «націоналістичну брехню» і правильне большевицьке насвітлення Шевченка поставити на службу пролетарській диктатурі. Згодом УАН прийняла чотири точки Постишева, що вимагали боротьбу «з великодержавним українським шовінізмом» і вводили нову марксистську методу інтерпретації Шевченка, що було рівнозначне з ліквідацією наукового Шевченкознавства. 1934 року появилось академічне видання «Повне зібрання творів, том І», до якого Хвиля написав передмову «Великий демократ». Він називає поета буржуазним демократом, він виразно оберігався поставити Шевченка на п'едесталь соціялізму-ленінізму, тут Маркс - Ленін-Сталін, а не Шевченко, навчає Хвиля. Стаття кінчиться заявою, що мовляв, «Україна є «невід'ємною складовою частиною СССР, і має» історичні досягнення в братському єднанні з Москвою; під переможними прапорами Леніна-Сталіна, мовляв, «ми розторощимо всіх царів, панів, попів, поліцаїв та їх слуг».

Післявоєнне видання творів Шевченка «Повна збірка творів» (в трьох томах», 1949 рік з критико-біографічним нарисом академіка О. Корнійчука нічим не різниться від попередніх інтерпретацій. «Шевченко ненавидів українських панів-лібералів, націоналістів, які намагались відірвати ґеніяльного поета від передових людей російського народу. Шевчеко шукав і знаходив друзів серед передових людей України, серед передових людей Росії, які боролися з царськими сатрапами. В них він мав сподвижників, товаришів по боротьбі. Великі демократи ідейно були найближчими друзями Тараса Шевченка»?! Корнійчук вважає, що «Все, що не мало реалістичної основи, що виходило з надреального або від солодкуватого прикрашування дійсности, що живилось ідеалістичною містикою, — все це не тільки не хвилювало Шевченка, але й було йому органічно чужим»? Також і Корнійчук не може витримати академічного тону, крізь рядки проціджується брудна лайка: «Якими жалюгідними здаються нам спроби українських націоналістів, що намагались у своїй писанині одірвати Шевченка від його друзів — передових людей російської культури». Цікаво, що імена передових російських діячів згадується коло десятка разів на всього дев'ятнадцяти сторінках нарису. Звичайно, Корнійчук, хоче тим ще тісніше підкреслити «дружбу» поміж українським й російським народами. Однак, як в кожному виданні так і тут знаходимо перлини большевицької хитрости, коли Корнійчук патетично заявляє: «Переслідування Шевченка з боку царських сатрапів не припинялись і після його смерті. Хто ж захищав великого українського поета, його поетичну спадщину, його світлу пам'ять від царських сатрапів? Його захищала партія Леніна-Сталіна, партія робітничого клясу». Далі, Корнійчук безлично бреше й накидається на визначних українських діячів відродження, стверджуючи, що «Мартоси, куліші та іже з ними націоналісти спотворювали, фальсифікували твори Шевченка й глибоко його ненавиділи. Вони діяли заодно з пуришкевичами, чорносотенцями. Тільки большевицька партія, очолювана великим ґенієм революції Леніним, захищала Шевченка від чорносотенців, від націоналістів, від усіх тих, хто намагався спотворювати образ великого народного співця». От і так виглядає большевицька діялектика, вона рівна підтяганню фактів і вибілюванню злочинів партії по відношенні до пам'яті й спадщини великого Шевченка.

(Кінець буде)

Коляда Відділів ОДВУ

2-ий відділ ОДВУ в Шікаго, Ілл.

Збіркова листа ч. 1.: В. Стифурак $10., по $5: Храмуляк, Я. Войнарівський, Маланчук, Мельник, Бережан, Оленець, Куропась, В. Тимцюрак, 'Попадюк, А. Іванів, по $3: Поп, А. Гаєцький, Толочко, по $2: Івашків, Д. Лісний, Панасюк. Разом $75.00.

Збіркова листа ч. 2: по $5: В. Фурчак, Бучацький, Ю. Артюшенко, І. Яник, по $4: Ю. Буксар, по $3: Личковський, Ю. Пізь, Дзюбинський, Р. Бемко, П. Кавка, М. Наливайко, П. Сенків, Терлецький, д-р Матковський, по $2: Лаврів, Ільницький, В. Косяр, Д. Христян, М. Помазак, по $1: О. Борута. Разом $62.

Збіркова листа ч. 3: по $5: П. Домко, Т. Лушпинський, по $1: М. Приставський. Разом $11.00.

Разом відділ ч. 2. в Шікаго заколядував і переслав до Центральної Управи $148.00.

9-тий відділ ОДВУ в Сиракюзах, Н. Й.

Збіркова листа ч. 6: по $10: о. В. Середович, по $5: В. Пробило, Костів, по $3: М. Середовнч, Г. Туркевич, по $2: І. Каменюк, М. Величко, Л. Залеський, К. Бурак, І. Лущак, А. Яворський, І. Зельський, М. Клюсик, П. Гриник, по $1: З. Фрайзенгер, М. Яворський, В. Дячук, В. Жмур, В. Петрів, Е. Тимко, О. Ґрипа та В. Ревюк $3.00 Разом $54.00.

Збіркова листа ч. 7 звернена порожня.

Збіркова листа ч. 8: по $5: С. Тилишншин, М. Граб, по $2: М. Ковбаснюк, В. Смала, по $1: Д. Лозинський, М. Снігур, В. Осухівський, І. Копко, М. Клюсик, Л. Чумак, О. Шмокалюк. Разом $21.00.

Разом відділ ОДВУ ч. 9 заколядував суму $75.00.

7-мий відділ ОДВУ у Нью Бронсвик, Н. Дж.

Збіркова листа ч. 16: по $5: І. Попіль, О. Кучевський, М. Теслевич, І. Сідок, по $3: М. Попіль, по $2: М. Грицишин, В. Іваночку, Ю. Тарновський, о. В. Танчак, М. Серна, по $1: О. Попіль, Г. Грицишин, Ф. Ліпівінський, М. Наконечний, В. Ґела, Б. Котис, М. Ґабер, Рудяк. Разом $43.00.

8-ий відділ ОДВУ в Клівлянд, Огайо

Збіркові листи ч. 17, 18, 19, 20 і 21: по $10: М. Декан, І. Диба, д-р В. Левицький, І. Попович, по $7: М. Мороз, по $5: М. Багнюк, М. Бігун, д-р І. Білинський, Ю. Гірняк, Я. Говикович, д-р М. Грушкевич, О. Диба, А. Добромильська, М. Дуб, М. Кавка, С. Карась, М. Ковалисько, В. Кокоць, М. Колодій, Котович, М. Лазута, П. Лемещук, О. Назарець, д-р О. Наклович, К. Павлишин, С. Пелех, М. Притуляк, Савчаки-Ставничі, д-р Б. Томків, О. Труш, А. Шкарупа, Г. Щепко, І. Яновський, Н. Н., по $4: М. Жінків, по $3: А. Біжек, Г. Брикайло, І. Віжевський, І. Дейнега, І. Кассараба, Коваль, Б. Ковч, [illegible]чук, І. Кухта, В. Мураль, М. Стельмах, М. Гурчик, О. Феденський, Р. Чучкевич, М. Шиян, Ю. Яремкевич, П. Химка, по $2.50: К. Мельник, по $2: М. Бак, Д. Басалик, С. Білик, В. Боднар, І. Ведмедик, С. Галяревич, М. Ганич, А. Голубець, О. Гук, З. Єзерський, К. і А. Єзерські, проф. М. Ждан, [illegible]вільська, Ю. Загородний, Ковальські, С. [illegible], Кришталович, С. Мішкевич, Р. Мриц, Я. Пацула, М. Пелех, О. Стечишин, д-р Сушків, Г. Терша[illegible]вець, Трешньовські-Чапельські, А. Хміль, по $1: С. Балій, П. Волянський, Д. Загута, В. Миськів, А. Пацула, Пігуляк, І. Райнич, М. Синиця, І. Синичак, С. Щутяк.

Разом відділ ч. 8. заколядував і переслав до ЦУ $316.50.

20-тий відділ ОДВУ в Рочестер, Н. Й.

Збіркова листа ч. 32 і 33, збірщик п. Дзюба: по $5: К. Маньківський, Укр. Амер. Клюб, В. Зелез, М. Гриців, І. Кубарич, О. Гошовський, А. Повх, К. Шевчук, по $3: Кричук, К. Гінчак, Г. Іванонько, Д. Сіриджук, І. Сніженко, по $2: П. Дзюба, В. Годинський, А. Колмец, О. Захарків, П. Семків, А. Івасів, М. Білик, В. Матійчин, С. Васьків, Д. Слупський, В. Вороняк, М. Прокопович, І. Касіянчук, А. Задорецький, Козловський, І. Деркач, В. Цюга, І. Благий, І Харчук, К. Сорохтей, М. Хомик, А. Стеців, по $1 С. Колмец, А. Пінковський, А. Малафеїв, С. Чол[illegible], В. Божик, Т. Олексин, С. Грицуляк, М. Дубн[illegible]кий, А. Фалюсевич, В. Грановський та добровільні датки в Клюбі $4.30. Разом на дві листи $113.30.

Збіркова листа ч. 34 і 35, збірщик Степан Мончук. По $5: С. Пружняк, «Запорозька Січ», по $3: Г. Гумницький, А. Сорохтей, по $2: Д. Онуфрик, В. Попович, І. Ґрозяк, П. Гринів, В. Гринів, Д. Сподарик, Вирста, інж. Шморгун, М. Лялька, В. Біловус, П. Лиско, М. Колданський, П. Гетьман, С. Мончук, М, Бараняк, С. Тупісь, П. Шимін, І. Лехновський, І. Олексин, І. Головка, по $1: Й. Тендій, Малаховські, П. Сташків, Колданський, М. Лучанко К. Цепенда, М. Різник, В. Романів, В. Гусар, Д. Лилак. Разом на дві листи $66.00.

Збіркова листа ч. 36. Збірщик Петро Дзюба. По $2: В. Каліцінський, І. Тріщук, В. Микитин, О. Баран, по $1: І. Павлик, В. Баран, М. Яремчук. Разом на листу ч. 36 $11.00.

Разом відділ ч. 20 заколядував і переслав до ЦУ $190.30.

(Продовження на 3-ій стор. окладинки)

В день Христового Воскресіння бажаємо всім нашим Клієнтам, Приятелям і Друзям всього найкращого й шлемо їм радісне

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Дирекція
Друкарні «Самостійна Україна»

Всіх Передплатників, Читачів, Дописувачів і Друзів «Самостійної України» щиро вітаємо в день Христового Воскресіння і шлемо їм якнайкращі побажання.

Редакція і Адміністрація
«Самостійної України»

З нагоди Воскресіння Христового щирі побажання видержати на пості визвольного фронту України шле

інж. Степан Куропась

З нагоди Воскресіння Христового щирі побажання всім українцям доброї волі шле

інж. В. Бережан

В день Воскресіння Христового шлю якнайщиріші побажання всього добра Рідним, Друзям і Знайомим.

Андрій Іванів

В день Христового Воскресіння засилаю свої найсердечніші побажання всім Приятелям, Друзям і Знайомим

Володимир Попадюк

Зі Святом Христового Воскресіння шлю свої якнайкращі побажання всім Приятелям, Друзям. і Знайомим

Т. Носієвич

З нагоди Христового Воскресіння складаю якнайсердічніші побажання всім Друзям, Приятелям і знайомим

А. Гаєцький

В день Христового Воскресіння бажаю всього найкращого своїм Приятелям, Друзям і Знайомим

Петро Фурчак

В день Христового Воскресіння шлю всім своїм Приятелям, Друзям і Знайомим радісне — Христос Воскрес і якнайкращі побажання.

Михайло Панасюк

Головній Управі МУН, Редакції «Промінь», всім Приятелям з нагоди Воскресіння Христового шле щирі побажання

Д. П.

З нагоди Свята Воскресіння Христового вітаю всіх Друзів, Приятелів і Знайомих

інж. К. Кобрин

З нагоди Воскресіння Христового передаю всім Друзям і знайомим Христос Воскрес, а зокрема всім членам ОУН бажаю всього найкращого і добрих успіхів в своїй праці.

Іван Шайда

Всього добра і віри в перемогу української Правди Друзям і Рідні бажаю і шлю радісне

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

С. Сущик

Всім Приятелям і Знайомим Веселих Свят Воскресіння Христового бажає

Микола Яшко з Родиною

Всіх Рідних, Приятелів і Знайомих по цей і по цей бік океану вітають традиційним

Христос Воскрес!

Ірена й Петра Стерчо

Рідних, Друзів і Знайомих в день Воскресення Христа вітають щиросердечно традиційним

Христос Воскрес!

Дарія, Лариса і Василь Нагірняк

З нагоди Христового Воскресіння бажаю всім Друзям і Знайомим Веселих Свят і всього найкращого

Василь Мудрий

З нагоди Великодніх Свят всім Стейтовим Представникам, Кольпортерам, Читачам й Прихильникам шле Великодній, радісний привіт

Представництво «Українського Слово» на ЗДА

Моїй Рідні, Друзям, Приятелям й Знакомим шлю щирий Великодній привіт

Христос Воскрес!

Ілля Павліш

З нагоди Воскресіння Христового шлю якнайсердечніші побажання всього добра всім своїм Приятелям і Друзям

Степан Маланчук

Всьому українському громадянству, читачам і прихильникам шлемо з нагоди Великодніх Свят традиційне

Христос Воскрес!

Редакція
українського магазину «Дніпро»

З нагоди Христовго Воскресіння всім Друзям, Приятелям і Знайомим шлю радісне

Христос Воскрес!

Б. Боцюрків

З нагоди Великодніх Свят щиро бажаю всього найкращого, щастя і здоровля всім своїм Друзям і Знайомим

М. Марків

З нагоди Воскресіння Христового сердечно вітаю всіх Друзів, Приятелів і Знайомих традиційним

Христос Воскрес!

М. Бігун з Родиною

КОЛЯДА ВІДДІЛІВ ОДВУ

(Продовження з сторінки 23-тої)

23-тий відділ ОДВУ в Аллентавн, Па.

Збіркові листи —. 37, 38 і 39. Збірщик Григорій Ґолиць. По $10: д-р І. Мончак, по $5: В. Лукницький, Р. Вітровий, В. Ґелетканич, А. Ґелетканич, Й. Кметь, М. Товарницький, І. Гассак, М. Яросевич, Г. Ґолиць, Ф. Світило, І. Козак, М. Когут, по $3: о. д-р Левицький, С. Кутас, Й. Райнога, С. Когут, по $5: В. Собловий, по $2.50: о. Н. Романович, по $2: В. Фартух, П. Жидик, І. Брущак, Г. Фариняк, В. Пипюк, І. Ковальський, М. Тарновська, С. Онищенко, Т. Лось, І. Сухар, Брати Крупер, М. Керкуш, А. Гнатів, С. Трелецік, М. Довбенюк, К. Хоміч, інж. Кошовий, М. Демцьо, І. Швець, І. Тищенко, М. Мільничук, П. Солим, М. Ґолиць, В. Романишин, А. Проць, Р. Рабюк, Д. Бунько, М. Колодруб, по 1.50: С. Маркович, Я. Жінченко, Белзінський, по $1: М. Блащак, І. Югас, О. Колодій, М. Фартух, І. Фартух, М. Фариняк, о. Гр. Пипюк, Я. Рудакевич, М. Заведюк, М. Рудакевич, Й. Рудакевич, Т. Чувенко, С. Голод, А. Дячук, Д. Паращак, І. Худий, М. Турко, І. Журило, Курілько, Кузьменко, М. Кута, І. Когут, Ф. Фотій, О. Якімчик, К. Пращак, П. Кривоніс, В. Рачочий, М. Колодій, С. Ключко, О. Липета, д-р І. Соланд, М. Дорош, В. Огородник, І, Ядловський, Д. Слота, В. Кіцак, Р. Колтер, М. Фелиґа, М. Лизиканич, І. Павлюк, Я. Долотвоський, П. Мотрук, М. Китора, Й. Проць, І. Кулик, П. Мандза, В. Когут, С. Колодруп, М. Плечен, І. Труш. Разом $200.00.

24-тий відділ ОДВУ в Дітройт, Міш.

Збіркові листи ч. 40, 41 і 42. Збірщик Роман Юшкевич. По $5: С. Левкут, М. Семеґен, Р. Юшкевич, А. Дутка, М. Дякун, В. Семеген, І. Калиниченко, А. Маланин, І. Вишатицький, І. Семеген, по $3: М. Андрусевич, П. Залуга, В. Яворський, В. Прокіпчук, по $2: В. Маріяш, Д. Дубрівний, Г. Смолій, І. Онуфрик, А. Колодько, Гевко, Грицик, д-р С. Малиновський, О. Старко, по $1: С. Заяци, С. Наконечний, А. Ониськів, М. Присташ. Разом $53.00.

(Далі буде)

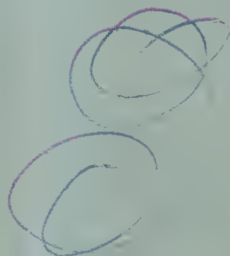
H. Kukiz
10510 Mt. Auburm Ave.
Cleveland 4. Ohio

Magasine

INDEPENDENT UKRAINE

Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Return Postage Guaranteed

іна 30 ц.